

T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANA BİLİM DALI
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ODUN SİRKEŞİNİN ARONYA (*Aronia melanocarpa*) BİTKİSİNİN
BÜYÜME VE GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Öznur ÖZKAN

Danışman

**Prof. Dr. Zafer ÖLMEZ
Doç. Dr. Ercan OKTAN**

EYLÜL, 2025

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne Yüksek Lisans Tezi / Doktora Tezi olarak sunduğum “Odun sirkesinin aronya (*Aronia melanocarpa*) bitkisinin büyüme ve gelişimi üzerine etkisinin araştırılması” başlıklı bu çalışmayı;

☒ Baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Zafer ÖLMEZ’in sorumluluğunda tamamladığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metin içerisinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı taahhüt ederim.

☐ Turnitin benzerlik programından alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranının % 6 olduğunu beyan ederim.

Aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim sadece Artvin Çoruh Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☐ Tezimin ... ay süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

01/10/2025

Öznur ÖZKAN

ORCID NO:0000-0003-0432-0856

T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANA BİLİM DALI
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ODUN SİRKESİNİN ARONYA (*Aronia melanocarpa*) BİTKİSİNİN BÜYÜME VE
GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Öznur ÖZKAN
ORCID NO: 0000-0003-0432-0856

Başkan : Prof. Dr. Zafer ÖLMEZ
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ali Ömer ÜÇLER
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Aşkın GÖKTÜRK

ONAY:

Bu Yüksek Lisans tezi, Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından .../.../..... tarihinde oybirliği ile uygun görülmüş ve kabul edilmiştir.

.../.../.....

Prof. Dr. Kerem COŞKUN

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

“Odun sirkesinin aronya (*Aronia melanocarpa*) bitkisinin büyüme ve gelişimi üzerine etkisinin araştırılması” konusunda yapılan bu çalışma; Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Silvikültür Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Tez çalışmamın hazırlanması sürecinde, bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, akademik katkıları ve değerli desteği ile her aşamada yanımda olan danışmanım Prof. Dr. Zafer ÖLMEZ’e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca her konuda desteğini esirgemeyen, tezimin her aşamasında yanımda olarak bana güç veren, katkıları ve özverisi ile benim için çok kıymetli olan eş danışmanım Doç. Dr. Ercan OKTAN’a şükranlarımı sunarım.

Tezimin değerlendirilmesi sürecinde kıymetli görüş ve önerileriyle çalışmamı zenginleştiren jüri üyeleri Prof. Dr. Ali Ömer ÜÇLER ve Doç. Dr. Aşkın GÖKTÜRK’e teşekkür ederim.

Araştırma süresince yardımlarını ve desteğini esirgemeyen değerli arkadaşım Arş. Grv. Dr. Neslihan ATAR’a ayrıca teşekkür ederim.

Hayatım boyunca en büyük destekçilerim olan aileme en derin minnettarlığımı sunmak isterim. Her zaman dualarıyla yanımda olan rahmetli babam Mustafa YÜRÜK’ü rahmetle ve özlemle anıyorum. Sabır ve sevgisiyle her daim yanımda olan annem Gülten YÜRÜK’e, desteğiyle yanımda olan kardeşim Büşra YÜRÜK’e gönülden teşekkür ederim.

Hayat yolculuğunda en büyük dayanaklarım olan sevgili eşim Hasan ÖZKAN’a ve kıymetli kızım Ebrar ÖZKAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca desteğiyle yanımda olan abim Adem ÖZKAN’a teşekkür ederim.

Öznur ÖZKAN

Artvin, 2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMA DİZİNİ	VII
ŞEKİL LİSTESİ	VIII
TABLO LİSTESİ.....	IX
ÖZET.....	X
ABSTRACT	XII
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Küresel Isınma ve Sürdürülebilirlik Bağlamında Ormancılık Faaliyetlerinin ve Tarımsal Üretimin Önemi	2
1.2 Ormancılık Ürünlerinin Biyolojik Çeşitlilik Üzerindeki Rolü	3
1.3 Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Ekonomik ve Ekolojik Değeri.....	4
1.4 Aronya Bitkisinin Özellikleri ve Tarımsal Potansiyeli	5
1.5 OS: Tanımı, Üretimi ve Kullanım Alanları	6
2 LİTERATÜR TARAMASI.....	9
2.1 Küresel Isınmanın Tarımsal Üretim Üzerindeki Etkileri	9
2.2 OS ile İlgili Çalışmalar (Büyüme ve Gelişim Üzerindeki Etkiler).....	11
2.3 Tıbbi ve Aromatik Bitkilerde Sürdürülebilir Üretim Yöntemleri	13
2.4 Aronya Bitkisinin Tarımsal, Ekonomik ve Sağlık Açısından Önemi.....	14
2.4.1.1 Tarımsal Önemi	15
2.4.1.2 Ekonomik Önemi	16
2.4.1.3 Sağlık Açısından Önemi	18
3 MATERYAL VE YÖNTEM	20
3.1 Materyal	20
3.1.1 Bitkisel Materyal	20
3.1.2 Yetiştirme Ortamı.....	21
3.1.3 Deneme Ortamı ve Çevresel Koşullar	22
3.2 Yöntem	22
3.2.1 Çalışma Alanı	23
3.2.2 Deney Tasarımı ve Uygulaması	23
3.2.2.1 Deney Gruplarının Oluşturulması ve OS Konsantrasyonları.....	24
3.2.2.2 Çözelti Hazırlama Süreci	24
3.2.2.3 Uygulama Protokolü ve Zaman Çizelgesi	25
3.2.3 Veri Toplama ve Morfolojik Ölçümler	26
3.2.4 Veri Analizi Yöntemleri	27
3.2.5 Çalışmanın Güvenilirliği ve Geçerliliği	28

3.2.5.1 Güvenilirlik	28
3.2.5.2 Geçerlilik	29
3.2.6 Araştırmacının Rolü	30
4 BULGULAR	32
4.1 Bulgular	32
4.1.1 Kök Boğazı Çapı	32
4.1.2 Sürgün Boyu	34
4.1.3 Kök Uzunluğu	36
4.1.4 Sürgün Sayısı	38
4.1.5 Yaşama Yüzdesi	40
5 TARTIŞMA	41
5.1 Tartışma	41
6 SONUÇLAR	45
6.1 Sonuçlar	45
7 ÖNERİLER	46
7.1 Öneriler	46
7.1.1 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	46
7.1.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler	47
KAYNAKLAR	48
EKLER	49
İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI	50
ETİK KURUL İZİN YAZISI	51
KURUM İZNİ YAZILARI	52
PATENT HAKKI İZNİ	53

KISALTMA DİZİNİ

Aronya	Aronia melanocarpa
ANOVA	Varyans Analizi
FAO	Food and Agriculture Organization
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
KG	Kontrol Grubu
ODOÜ	Odun Dışı Orman Ürünleri
OS	Odun Sirkesi
TAB	Tıbbi ve Aromatik Bitkiler
Tukey HSD	Tukey Honestly Significant Difference
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
Vd.	Ve diğerleri

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Kullanılan viyol kaplar.....	22
Şekil 2. OS çözeltilisinin hazırlanma süreci ve elde edilen OS çözeltileri.....	26
Şekil 3. Haftalık fide başına uygulanan çözeltili miktarları	27
Şekil 4. 10. hafta sonu kök boğazı çapı ölçümleri.....	34
Şekil 5. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının kök boğazı çapı üzerindeki etkileri	36
Şekil 6. 10. hafta sonu sürgün boyu ölçümleri	37
Şekil 7. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının sürgün boyu üzerindeki etkileri.....	38
Şekil 8. 10. hafta sonu kök uzunluğu ölçümleri.....	39
Şekil 9. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının kök uzunluğu üzerindeki etkileri.....	40
Şekil 10. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının sürgün sayısı üzerindeki etkileri.	42

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının kök boğazı çapı üzerindeki etkileri (Ortalama değerler ve istatistiksel gruplamalar).	35
Tablo 2. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının sürgün boyu üzerindeki etkileri (Ortalama değerler ve istatistiksel gruplamalar)	37
Tablo 3. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının kök uzunluğu üzerindeki etkileri (Ortalama değerler ve istatistiksel gruplamalar).	39
Tablo 4. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının sürgün sayısı üzerindeki etkileri (Ortalama değerler ve istatistiksel gruplamalar)	40
Tablo 5. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının yaşama yüzdeleri	42

Odun Sirkesinin Aronya (*Aronia Melanocarpa*) Bitkisinin Büyüme ve Gelişimi Üzerine Etkisinin Araştırılması

Öznur ÖZKAN

Bu çalışma, yüksek antioksidan içeriği nedeniyle önemli tarımsal ve tıbbi değere sahip olan aronya (*Aronia melanocarpa*) fidanlarının büyüme ve gelişim parametreleri üzerindeki odun sirkesinin (OS) etkilerini incelemektedir. Araştırma, farklı OS konsantrasyonlarının kök boğazı çapı, sürgün boyu, kök uzunluğu ve sürgün sayısı gibi morfolojik özellikler üzerindeki etkisini değerlendirmek için kontrollü koşullar altında yürütülmüştür.

Deneyde, hindistan cevizi kabuğu lifi, torf ve perlit (2:2:1 oranı) içeren standart bir ortamda yetiştirilen in vitro çoğaltılmış aronya fidanları kullanılmıştır. Altı farklı OS konsantrasyonu %0,01, %0,1, %0,5, %1, %5 ve %10 ve bir kontrol grubu (distile su) 9 hafta boyunca yapraklara püskürtülerek uygulanmıştır. Büyüme parametreleri 10. haftanın sonunda ölçülmüş, veriler tek yönlü ANOVA ve post-hoc Tukey HSD testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Önemli bulgular, düşük OS konsantrasyonlarının (%0,1 ve %0,01) kök boğazı çapını kontrole göre (1.07 mm) önemli ölçüde artırdığını (sırasıyla 1.29 mm ve 1.21 mm) ortaya koymuştur. Sürgün boyu en yüksek %0,1 OS konsantrasyonunda (9.13 cm) iken, kök uzunluğu %0,01 OS konsantrasyonunda zirve yapmıştır (9.71 cm). Sürgün sayısı da %1 ve %0,1 OS konsantrasyonlarında belirgin bir artış göstermiştir. Ancak, daha yüksek konsantrasyonların (örn. %1 OS) gelişim üzerinde engelleyici etkiler gösterdiği, bu durumun OS'nin doza bağlı bir tepkisi olduğunu vurgulamıştır. Sağkalım oranları en yüksek %1 OS konsantrasyonunda (%62.5) iken, %5 OS konsantrasyonu ciddi fitotoksisiteye neden olmuştur (%0.96 sağkalım).

Çalışma, özellikle düşük konsantrasyonlarda uygulanan OS'nin, aronya fidanları için güçlü bir biyo-uyarıcı olarak işlev gördüğü, bitkisel büyüme ve kök gelişimini iyileştirdiği sonucuna varmaktadır. Bu sonuçlar, OS'nin sürdürülebilir tarımdaki rolü hakkındaki mevcut literatürle uyumludur ve sentetik büyüme artırıcılarına organik bir alternatif olarak potansiyelini vurgulamaktadır. Gelecekteki araştırmalar, OS'nin etki mekanizmalarını, saha uygulanabilirliğini ve ticari aronya yetiştiriciliğindeki kullanımını optimize etmek için toprak mikrobiyotası ile etkileşimlerini keşfetmelidir.

Anahtar Kelimeler: *Aronia melanocarpa*, odun sirkesi, biyo-uyarıcı, büyüme parametreleri, sürdürülebilir tarım.

Investigation of the Effect of Wood Vinegar on the Growth and Development of Aronia (*Aronia melanocarpa*)

Öznur ÖZKAN

This study examines the effects of wood vinegar (WV) on the growth and development parameters of chokeberry (*Aronia melanocarpa*) seedlings, a plant of significant agricultural and medicinal value due to its high antioxidant content. The research was conducted under controlled conditions to evaluate the impact of different WV concentrations on morphological traits such as root collar diameter, shoot length, root length, and shoot number.

The experiment utilized in vitro-propagated chokeberry seedlings, grown in a standardized medium composed of cocopeat, peat, and perlite (2:2:1 ratio). Six WV concentrations %0,01, %0,1, %0,5, %1, %5 ve %10 and a control group (distilled water) were applied foliarly over a 9-week period. Growth parameters were measured at the end of the 10th week, and data were analyzed using one-way ANOVA and post-hoc Tukey HSD tests.

Key findings revealed that low WV concentrations (%0,1 and %0,01) significantly enhanced root collar diameter (1.29 mm and 1.21 mm, respectively) compared to the control (1.07 mm). Shoot length was highest at %0,1 WV (9.13 cm), while root length peaked at %0,01 WV (9.71 cm). Shoot count also increased notably with %1 and %0,1 WV. However, higher concentrations (e.g., %1 WV) showed inhibitory effects, underscoring the dose-dependent response of WV. Survival rates were highest at %1 WV (62.5%), whereas %5 WV resulted in severe phytotoxicity (0.96% survival).

The study concludes that WV, particularly at low concentrations, acts as a potent biostimulant for chokeberry seedlings, improving vegetative growth and root development. These results align with existing literature on WV's role in sustainable agriculture, highlighting its potential as an organic alternative to synthetic growth

enhancers. Future research should explore WV's mechanisms of action, field applicability, and interactions with soil microbiota to optimize its use in commercial chokeberry cultivation.

Keywords: *Aronia melanocarpa*, wood vinegar, biostimulant, growth parameters, sustainable agriculture.

Hızla artan dünya nüfusu ve sanayileşme, doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırarak çevresel sorunları daha da derinleştirmektedir. Günümüzde sınırlı doğal kaynaklarla giderek büyüyen insan ihtiyaçlarını karşılamak, küresel ölçekte zorlayıcı bir hâl almıştır. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik ilkelerinin benimsenmesi, doğal kaynakların etkin yönetimi ve ekosistemlerin korunması, iklim değişikliği ile mücadelede temel stratejiler arasında yer almaktadır (Akçakaya vd., 2013).

İklim değişikliği, 21. yüzyılda insanlığın karşı karşıya olduğu en önemli çevresel sorunlardan biri haline gelmiş ve dünya genelinde ekonomik, sosyal ve politik istikrarı tehdit etmektedir (Lukyanets & Ryazantsev, 2016). Günümüzde bu olgu, büyük ölçüde küresel ısınma ile ilişkilendirilmekte olup, özellikle mevsimsel sıcaklık artışları, yağış rejimlerindeki düzensizlikler ve aşırı hava olaylarının sıklığındaki artış gibi etkilerle kendini göstermektedir. Bu değişimler, ekosistemler üzerinde doğrudan ve dolaylı sonuçlar doğurmakta, biyolojik çeşitliliği ve doğal döngüleri ciddi şekilde etkilemektedir (Sargıncı & Beyazyüz, 2022).

Orman ekosistemleri, iklim değişikliğinin etkilerine karşı önemli bir tampon görevi görmekle birlikte, bu değişime uyum sağlamaları uzun zaman gerektirmektedir. Ancak, günümüzdeki iklim değişikliği süreci son derece hızlı ilerlemekte ve ekosistemlerin bu tempoya ayak uydurması giderek zorlaşmaktadır. Bu noktada, sürdürülebilir orman yönetimi ve ekosistem dayanıklılığının artırılması, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini hafifletmek açısından kritik bir rol oynamaktadır. Ormanların korunması ve sürdürülebilir kullanımı, sadece biyolojik çeşitliliğin devamlılığı için değil, aynı zamanda karbon döngüsünün dengelenmesi ve sera gazı emisyonlarının azaltılması açısından da büyük önem taşımaktadır (Atar, 2024).

İklim kavramı, çoğu zaman hava durumu ile karıştırılmaktadır. Oysa hava durumu kısa vadeli değişiklikleri ifade ederken, iklim genellikle 30 yıl veya daha uzun dönemlere yayılan atmosferik değişimleri kapsamaktadır (Akçakaya, Eskioğlu vd., 2013). İklim değişikliği, tarih boyunca doğal süreçler nedeniyle meydana gelmiş olsa da, sanayi devriminden itibaren insan faaliyetleri bu süreci önemli ölçüde hızlandırmıştır. Fosil yakıt kullanımı, sanayileşme, ormansızlaşma ve yanlış arazi kullanımı gibi faktörler, atmosfere salınan sera gazı miktarını artırarak küresel sıcaklıkların yükselmesine neden olmuştur (Pachauri vd., 2014). Araştırmalar, sera gazı emisyonlarının hızla artmasının, doğal seyrinde yavaş ilerleyen iklim değişikliğini ciddi şekilde hızlandırdığını göstermektedir (Karl & Trenberth, 2003).

Bu çalışma, OS uygulamalarının aronya bitkisinin büyüme ve gelişim parametreleri üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Farklı OS konsantrasyonlarının aronya fidanlarının kök boğazı çapı, sürgün boyu, kök uzunluğu ve sürgün sayısı morfolojik özellikleri üzerindeki potansiyel etkileri değerlendirerek, aronya bitkisinin tarımsal üretiminde OS'nin kullanım potansiyelini ortaya koymayı hedeflemektedir.

1.1 Küresel Isınma ve Sürdürülebilirlik Bağlamında Ormancılık Faaliyetlerinin ve Tarımsal Üretimin Önemi

Dünya genelinde hızla artan nüfus, gelişen teknolojilerin bilinçsiz ve kontrolsüz kullanımıyla birleşerek çevresel kirliliğin boyutlarını ciddi şekilde genişletmiştir. Bu durum, ekosistemler üzerindeki baskıyı artırarak, özellikle orman ekosistemlerini büyük ölçüde etkilemektedir. Ormanlar, bu baskının en yoğun hissedildiği ekosistemler arasında yer almakta olup, sürdürülebilirliklerini ve verimliliklerini tehdit eden çeşitli olumsuzluklarla karşı karşıya kalmaktadır (Atar, 2018). Doğal kaynakların korunması ve geri dönüşü olmayan ekolojik kayıpların önlenmesi amacıyla dünya genelinde sürdürülebilirlik odaklı çalışmalar hız kazanmıştır.

İklim değişikliği, gezegenin geçmişinde doğal süreçler doğrultusunda sürekli değişim göstermiştir. Tarih boyunca Dünya, buz devirleri, buzullar arası ılıman dönemler ve sıcak iklim süreçleri gibi çeşitli iklimsel dalgalanmalara maruz kalmıştır. Örneğin, Kanada'nın farklı bölgeleri tarih boyunca değişken iklim koşulları yaşamış, farklı dönemlerde daha sıcak, daha soğuk, daha nemli veya daha kurak evrelerden geçmiştir.

İklim değişkenliği, Dünya'nın yörüngesindeki değişiklikler, güneş radyasyonundaki dalgalanmalar, güneş lekesi döngüleri ve volkanik patlamalar gibi doğal faktörler

tarafından şekillendirilmiştir. Ancak, günümüzde gözlemlenen iklim değişikliği, sadece bu doğal faktörlerle açıklanamayan ve insan faaliyetlerinin etkisiyle hızlanan benzersiz bir sürece işaret etmektedir (Bhatti vd.,2006). Küresel sıcaklık artışları büyük ölçüde sera gazı emisyonlarındaki yoğunlaşma ile ilişkilendirilmekte olup, bu durum fosil yakıt tüketimi, sanayileşme ve ormansızlaşma gibi insan kaynaklı faaliyetlerden kaynaklanmaktadır.

İklim değişikliğinin en önemli sonuçlarından biri olan sıcaklık artışı, küresel ölçekte yağış rejimlerinde değişimlere neden olmakta, bu durum orman yangını risklerini artırarak orman ekosistemlerinin ekonomik ve ekolojik değerlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Türkiye'nin de içinde bulunduğu Akdeniz Havzası, iklim değişikliğinin en belirgin etkilerinin hissedildiği bölgelerden biridir. Son yıllarda, bölgedeki sıcaklık artışı Avrupa ortalamasının üzerinde gerçekleşmiş, yağış miktarlarında ve akarsu seviyelerinde azalma gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra biyolojik çeşitliliğin yok olma riski artmış, kuraklık sorunları derinleşmiş, tarımsal üretimde suya olan gereksinim yükselmiş ve buna bağlı olarak tarımsal verim düşmüştür. Ayrıca, orman yangınları riski önemli ölçüde artarken, sıcak hava dalgalarına bağlı ölümler de daha sık yaşanmaktadır (TEMA, 2013).

1.2 Ormancılık Ürünlerinin Biyolojik Çeşitlilik Üzerindeki Rolü

Biyolojik çeşitlilik, belirli bir ekosistem ya da küresel ölçekte bulunan bitki türlerinin zenginliğini ve bu türler arasındaki genetik varyasyonları ifade eder. Ekosistemlerin işlevselliği, dayanıklılığı ve sürdürülebilirliği açısından biyolojik çeşitlilik büyük bir öneme sahiptir. Bitkiler, ekosistemlerin temel yapı taşları olup, enerji üretimi, besin döngüsünün devamlılığı ve yaşam alanı sağlama gibi kritik ekolojik roller üstlenmektedir. Bu nedenle, bitkisel çeşitliliğin korunması, hem ekosistem sağlığının devamlılığı hem de insan yaşamı açısından hayati bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır (Gaston & Spicer, 2004).

Ormanlar, dünya biyolojik çeşitliliğinin önemli bir bölümünü barındıran ekosistemler arasında yer alır. Özellikle tropikal yağmur ormanları, dünya üzerindeki tüm bitki ve hayvan türlerinin yarısından fazlasına ev sahipliği yaparak biyolojik çeşitliliğin en yoğun olduğu alanlardan biri olarak kabul edilir.

Dolayısıyla, bu ekosistemler, genetik çeşitliliğin korunması ve türlerin sürdürülebilirliği açısından kritik bir rol oynamaktadır (Smith vd., 1997). Biyolojik çeşitliliğin korunması, bitki genetik çeşitliliğinin sürekliliğini sağlamak açısından büyük bir öneme sahiptir.

Bitki türlerinin azalması ya da yok olması, ekosistemlerin kırılganlığını artırarak gıda güvenliği üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Özellikle endemik ve tıbbi öneme sahip bitkilerin korunması, gelecek kuşaklara aktarılacak değerli genetik kaynaklar açısından kritik bir unsurdur. Bu doğrultuda, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir yönetimi, bitki genetik kaynaklarının devamlılığını sağlamak ve doğal ekosistem dengesini korumak için temel bir gerekliliktir (Cardinale vd., 2012).

Doğal ve insan müdahalesinden uzak orman ekosistemleri olarak tanımlanan birincil (primer) ormanların dünya genelinde giderek azalması, ciddi endişeleri beraberinde getirmiştir. Bu durum, orman alanlarının hem korunması hem de sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmış ve “sürdürülebilirlik” ile “süreklilik” kavramlarını ormancılık literatürüne kazandırmıştır. Bu bağlamda, doğaya uyumlu ormancılık yaklaşımlarının benimsenmesi ve orman yönetiminin ekosistem bütünlüğünü gözeterek sürdürülmesi giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Odabaşı & Özalp, 1998; Spiecker, 2003). Ancak, günümüzde ormanlar hâlâ büyük ölçüde odun hammaddesi üretim alanları olarak görülmekte ve ekolojik sürdürülebilirlik ile biyolojik çeşitlilik kavramlarıyla ilişkilendirilmeye çalışılmaktadır (Lähde vd.,1999). Oysa ekosistem yönetiminde belirleyici olan temel unsurlar, ekolojik işlevler (Sayer vd., 2004) ile biyolojik süreçlerdir. Bu nedenle, orman ekosistemlerine yönelik bakış açılarının, bu sistemleri en doğal halleriyle ele alarak değerlendiren bir perspektifle geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Oktan, 2015).

1.3 Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Ekonomik ve Ekolojik Değeri

Odun dışı orman ürünleri (ODÖÜ), orman ekosistemlerinin biyolojik çeşitliliğini koruma ve sürdürülebilir kullanım açısından önemli bir rol üstlenmektedir. ODÖÜ, ekonomik değere sahip olup odun dışındaki tüm bitkisel ve hayvansal ürünleri içermektedir. Bu ürünler arasında meyveler, mantarlar, reçineler, tıbbi ve aromatik bitkiler, bal, lifler ve çeşitli doğal kaynaklar yer almaktadır (Ticktin, 2004). ODÖÜ’nün sürdürülebilir yönetimi, ekosistem hizmetlerinin devamlılığı, biyolojik çeşitliliğin korunması ve yerel toplulukların ekonomik kalkınması açısından kritik bir öneme sahiptir. Sürdürülebilir orman yönetimi kapsamında ODÖÜ’nün korunması ve etkin kullanımı hem ekolojik dengeyi desteklemekte hem de toplumsal fayda sağlamaktadır. Dolayısıyla, ODÖÜ’nün biyolojik çeşitlilik içindeki yerinin ve ekosistemler üzerindeki etkisinin anlaşılması,

sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir basamak olarak değerlendirilmektedir (Neumann & Hirsch, 2000).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2005 yılında gerçekleştirdiği bir çalışmaya göre, dünya genelinde tıbbi amaçla kullanılan 21.000 bitki türü bulunmaktadır. Yaygın olarak kullanılan bitkisel drogların sayısının 4.000 ila 6.000 arasında değiştiği, ticari olarak değerlendirilen bitki türü sayısının ise yaklaşık 3.000 olduğu rapor edilmiştir (FAO, 2025). Daha güncel araştırmalara göre, günümüzde tıbbi kullanım amacıyla kaydedilmiş 28.187 bitki türü bulunmakta olup, bunlardan yalnızca 4.478'inin farmakolojik kaynaklarda bitkisel ilaç olarak yer aldığı belirlenmiştir (Allkin, 2017; atfen Kırıcı vd., 2020). Günümüzde kullanılan farmasötik ilaçların yaklaşık %25'i tıbbi bitkilerden elde edilmekte, dünya genelinde satışa sunulan ilaçların ise %30'unun bitki bazlı bileşikler içerdiği bildirilmektedir (FAO, 2023b).

Türkiye, sahip olduğu coğrafi konum, iklim çeşitliliği ve zengin bitki örtüsü sayesinde tıbbi ve aromatik bitkiler ticaretinde öne çıkan ülkelerden biridir (Bayram vd., 2010). Son yıllarda dünyada tıbbi ve aromatik bitkilerin ticaret hacmindeki değişim, istatistiksel verilere de yansımıştır ve Türkiye de bu küresel eğilime paralel bir gelişim göstermektedir. Ülkemiz, geniş yüzölçümü, biyolojik çeşitliliği ve uygun ekolojik koşulları sayesinde tıbbi ve aromatik bitkilerin üretimi ve ticareti açısından stratejik bir konumda yer almakta, dünya pazarında önemli bir paya sahip olmaktadır. Son yıllarda küresel ölçekte artan talebin, Türkiye'nin tıbbi ve aromatik bitki ihracatına da yansıdığı tespit edilmiştir (Boztaş vd., 2021).

1.4 Aronya Bitkisinin Özellikleri ve Tarımsal Potansiyeli

Aronya (*Aronia melanocarpa* (Michx.) Elliott), Rosaceae (Gülgiller) familyasına ait olup, Kuzey Amerika ve Kanada'nın güneydoğusunda doğal olarak yetişen, yaprak dökken, uzun ömürlü ve çalı formunda gelişen bir bitkidir. Üzümsü meyveler grubunda yer alan aronya, *Aronia arbutifolia* (Ell.) Pers. (kırmızı aronya), *A. melanocarpa* (siyah aronya) ve *A. prunifolia* (Marsh.) (mor aronya) olmak üzere üç farklı türden oluşmaktadır. Meyveleri, yüksek oranda antosiyanin ve flavonoid içeriğine sahiptir. Geniş bir iklim kuşağına ve farklı toprak koşullarına uyum sağlayabilen aronya, besin değeri ve insan sağlığına olan olumlu etkileri nedeniyle "süper meyve" olarak da adlandırılmaktadır (Snebergrova vd., 2014; Fidancı, 2015).

Aronya'nın ticari üretimine ilk olarak 1940'lı yıllarda Rusya'da başlanmış olup, 1950'li yıllardan itibaren Doğu Avrupa'da yaygınlaşmıştır. Japonya'da ise 1976 yılında yetiştirilmeye başlandığı rapor edilmiştir. Günümüzde Avrupa'nın birçok ülkesinde aronya yetiştiriciliği yapılmakta olup, üretim miktarları bakımından Rusya, Polonya ve Ukrayna ön plana çıkmaktadır (Hirvi & Honkanen, 1985).

Son yıllarda yapılan araştırmalar, aronya meyvesinin güçlü antioksidan, antikanser, anti-inflamatuar ve antidiyabetik özelliklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca C vitamini, fenolik bileşikler ve flavonoidler açısından oldukça zengin bir içeriğe sahip olduğu belirtilmektedir. Yüksek fenolik bileşenleri ile ilişkilendirilen aronyanın güçlü antioksidan kapasiteye sahip olduğu bildirilmiştir (Engin vd., 2016). Yaban mersini ve kıvılcık gibi meyvelerle kıyaslandığında, aronya çok daha yüksek oranda antosiyanin, fenolik bileşenler ve antioksidan aktiviteye sahiptir. Özellikle tanen içeriği, diğer meyvelere kıyasla oldukça yüksektir. Aronya meyveleri taze veya kurutulmuş olarak tüketilebilmekte, aynı zamanda gıda sanayinde ham madde olarak yaygın bir kullanım alanı bulmaktadır (Özdemir & Özkan E., 2020).

Hem eczacılık hem de gıda sanayinde geniş kullanım alanına sahip olan aronya, tıbbi ve aromatik bitkiler arasında önemli bir yere sahiptir. Reçel, sos, meyve suyu, çay, şurup, jöle, şekerleme, turta ve kurabiye dolgularında, yoğurt gibi gıda ürünlerinde kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra besin takviyesi olarak ve doğal renklendirici şeklinde de değerlendirilmektedir (Polat vd., 2017). Yetiştiriciliğinin kolay olması ve her yıl düzenli ürün vermesi nedeniyle ekonomik değeri yüksek bir tarımsal ürün olarak dikkat çekmektedir (Polat vd., 2020). Polonya, ABD, Almanya ve Finlandiya, aronya üretiminde önde gelen ülkeler arasındadır. Türkiye de hem geleneksel hem de modern tarım teknikleriyle aronya üretimine başlamış ve bu pazara dahil olmuştur. Aronya bitkisinin çoğaltımı hem klasik hem de modern metotlar kullanılarak gerçekleştirilmektedir (Mertoğlu vd., 2021).

1.5 OS: Tanımı, Üretimi ve Kullanım Alanları

Dünya genelinde tarım ve ormancılık faaliyetleri sonucu ortaya çıkan biyokütle miktarının yıllık olarak 146 milyar ton civarında olduğu tahmin edilmektedir (Demirbaş, 2002). Genellikle yakılarak veya doğaya terk edilerek bertaraf edilen bu biyokütle atıkları, ekosistemler üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Bu atıkların kontrolsüz

yanması, toprak mikroorganizmalarının dengesini bozarak verimliliği azaltabilir ve hava kirliliğine neden olan çok sayıda zararlı bileşeni atmosfere salabilir (Crepier vd., 2018). Bunun sonucunda, küresel iklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin azalması ve halk sağlığı üzerinde ciddi sorunlar ortaya çıkabilir. Bu nedenle, biyokütlenin yakılması veya çürütülerek yok edilmesi yerine, sürdürülebilir teknolojilerle katma değerli ürünlere dönüştürülmesi büyük önem taşımaktadır (Grewal vd., 2018; Akkurt vd., 2020).

Biyokütlenin değerlendirilmesi noktasında, piroliz, karbonizasyon, gazlaştırma ve süper kritik sıvı ekstraksiyonu gibi çeşitli dönüşüm yöntemleri kullanılmakta ve bu sayede gaz, sıvı ve katı yakıtlar elde edilmektedir (Burnette, 2010). İşlemler kapalı bir sistemde gerçekleştirildiğinde, biyokütle öğeleri tamamen yanmadan önce belirli ısı derecelerinde parçalanarak biyokömür, katran ve OS gibi ürünlere ayrılmaktadır.

OS, lignoselülozik biyokütlenin karbonizasyonu sırasında açığa çıkan gazların yoğunlaştırılmasıyla elde edilen, şeffaf sarımsı-kahverengi tonlarında bir sıvıdır. Toplam biyokütlenin yaklaşık %7,26'sı oranında bir verimliliğe sahip olan bu yan ürün, tarımsal üretimde bitki gelişimini destekleyen özellikleriyle dikkat çekmektedir (Mopoung & Udeye, 2015). OS'nin tarım alanındaki kullanımı 1930'lara kadar uzanmakta olup, bu konuda Japonya'da gerçekleşen ilk bilimsel araştırmalar oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. Bununla birlikte, Japonya ancak son 20 yılda OS'nin tarımsal uygulamalarını resmi olarak önermeye başlamıştır (Ogawa & Okimori, 2010).

Son yıllarda OS üzerine yapılan çalışmalar, tarım, tıp, gıda ve çevre alanlarında geniş bir kapsama sahiptir. Araştırmalar OS'nin bakteriyostatik ajan, antioksidan, bitki gelişim düzenleyicisi ve toprak katkı maddesi olarak potansiyel taşıdığını göstermektedir (Li vd., 2019; Zhang vd., 2019). Toprak kalitesini iyileştirmesi, zararlı ve hastalıkların etkisini azaltması, ayrıca yabancı ot kontrolünde etkili olması gibi faydaları sebebiyle tarım bilimcilerin ilgisini çekmektedir. Besin elementlerinin toprakta tutulmasına yardımcı olarak bitki büyüklüğünü artırdığı ve verimliliği desteklediği rapor edilmiştir (Pangnakom vd., 2011; Apai & Thongdeethae, 2001).

Günümüzde OS bazlı ürünler Asya pazarında yaygın bir şekilde kullanılmakta olup, Japonya, Tayland, Kamboçya ve Çin gibi ülkelerde tarımda pestisit olarak tercih edilmektedir. Avrupa'da OS kullanımı henüz yaygın olmasa da Asya pazarı ile kıyaslandığında küçük bir pazar payına sahip olan ülkemizde de farklı uygulama alanlarında kullanımı artmaktadır (Tiilikkala vd., 2010).

Sonuç olarak, OS biyokütlenin değerlendirilmesinde sürdürülebilir bir alternatif sunarken, tarımdan çevresel uygulamalara kadar geniş bir yelpazede kullanım potansiyeli barındırmaktadır.

Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı; OS uygulamalarının aronya melanocarpa bitkisinin büyüme ve gelişim parametreleri üzerindeki etkilerini incelemektir. Farklı OS konsantrasyonlarının aronya fidanlarının kök boğazı çapı, sürgün boyu, kök uzunluğu ve sürgün sayısı morfolojik özellikleri üzerindeki etkileri değerlendirerek, aronya bitkisinin tarımsal üretiminde OS'nin kullanım etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. "OS uygulanan aronya fidanlarında, farklı konsantrasyonlardaki OS'nin kök boyu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığı araştırılacaktır."
2. "OS konsantrasyonlarının aronya fidanlarının kök boğazı çapı üzerindeki etkileri incelenerek, OS'nin bitki gelişimi üzerindeki potansiyel faydaları değerlendirilecektir."
3. "OS uygulamalarının aronya fidanlarının gelişim sürecine etkileri, kök uzunluğu ve morfolojik parametreler üzerinden de değerlendirilecektir."

2 LİTERATÜR TARAMASI

2.1 Küresel Isınmanın Tarımsal Üretim Üzerindeki Etkileri

Küresel ısınma, sanayileşme, fosil yakıt tüketimi ve arazi kullanımındaki değişiklikler gibi insan kaynaklı faaliyetlerin hız kazanmasıyla birlikte, 21. yüzyılın en belirgin çevresel sorunlarından biri haline gelmiştir. Özellikle atmosferde biriken karbondioksit (CO_2), metan (CH_4) ve diazot monoksit (N_2O) gibi sera gazlarının yoğunlaşması, Dünya'nın enerji dengesini bozmakta ve yeryüzü sıcaklıklarının giderek artmasına neden olmaktadır (IPCC, 2021). Bu değişim, yalnızca ekosistemler ve doğal kaynaklar üzerinde değil, aynı zamanda küresel gıda üretim sistemleri üzerinde de ciddi etkiler yaratmaktadır. Tarımsal üretim, iklim parametrelerine son derece duyarlı olması nedeniyle, küresel ısınmanın etkilerinin ilk ve en somut olarak gözlemlendiği sektörlerden biridir.

Küresel ısınmanın tarımsal üretim üzerindeki etkileri, sıcaklık artışı, yağış rejimlerindeki değişiklikler, ekstrem iklim olaylarının sıklığında artış ve buharlaşma hızlarındaki yükselmeye şekillenmektedir. Bitkiler belirli bir sıcaklık aralığında optimum gelişme gösterir; bu aralığın dışına çıkılması ise fizyolojik stres, fotosentez veriminde azalma, çiçeklenme ve meyve tutumunda bozulma gibi sorunlara yol açar (Zhao vd., 2017). Örneğin, buğday ve mısır gibi temel tahıllarda yapılan modellemeler, sıcaklık artışının her 1°C 'lik yükselişinde %6'ya varan verim kayıplarına neden olabileceğini ortaya koymuştur (Lobell vd., 2011).

Bununla birlikte, yağış dağılımındaki düzensizlikler, suya erişimin azalması ve toprak neminde meydana gelen kayıplar, bitkisel üretimin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. Özellikle yarı kurak ve kurak iklim kuşaklarında bulunan ülkeler, bu değişikliklerden daha fazla etkilenmekte ve sulama ihtiyacındaki artış nedeniyle su kaynakları üzerinde ciddi baskılar oluşmaktadır (Elliott vd., 2014).

Türkiye gibi Akdeniz ikliminin etkili olduğu bölgelerde, kuraklık riski artmakta ve bu durum, tarımın ekonomik sürdürülebilirliğini zayıflatmaktadır (Türkeş vd., 2010).

İklim değışikliğı aynı zamanda tarım zararlıları ve hastalıkların yayılım dinamiklerini de değıştirmektedir. Sıcaklık ve nemdeki değışiklikler, pek çok fitopatojenin ve entomolojik zararlının yaşam döngülerinde hızlanmaya yol açmakta, yeni coğrafyalara taşınmalarına imkân tanımaktadır (Deutsch vd., 2018). Bu durum, çiftçilerin üretim maliyetlerini artırmakta ve pestisit kullanımını zorunlu hale getirmektedir. Sonuç olarak, hem çevresel hem de ekonomik sürdürülebilirlik açısından yeni zorluklar ortaya çıkmaktadır.

Bütün bu olumsuzluklara karşın, tarımsal üretimdeki riskleri azaltmak için çeşitli uyum stratejileri geliştirilmektedir. Bu stratejilerin başında iklim dostu tarım uygulamaları, toprak yönetim sistemlerinin iyileştirilmesi, su tasarrufu sağlayan sulama teknolojilerinin benimsenmesi ve stres toleransı yüksek bitki türlerinin geliştirilmesi gelmektedir (FAO, 2023b). Bununla birlikte, agroekolojik yaklaşımlar, toprak organik maddesinin artırılması ve karbon ayak izinin azaltılması gibi sürdürülebilirlik odaklı uygulamalar, uzun vadeli tarım politikalarının merkezinde yer almalıdır (IPCC, 2019).

Son yıllarda organik tarım girdileri, özellikle de OS gibi doğal bileşenler, iklim değışikliğıne karşı tarımın adaptasyon kapasitesini artırma potansiyeli taşımaktadır. OS, bitki gelişimini teşvik etmesi, toprak mikrobiyal aktivitesini artırması ve pH düzenleyici özelliğı sayesinde özellikle düşük girdili tarım sistemlerinde fayda sağlamaktadır (Birol & Günal, 2022). Çay atıklarından elde edilen OS ile yapılan çalışmalarda, düşük doz uygulamaların lahana gibi sebze türlerinde büyüme parametrelerini olumlu yönde etkilediğı gösterilmiştir (Yüce vd., 2024). Ayrıca, topraktaki azot, fosfor ve potasyumun bitkilerce daha etkin alınmasını sağladığı da rapor edilmiştir (Namlı vd., 2014).

Bitkisel üretimde karşılaşılan iklim kaynaklı risklerin azaltılmasında, araştırma ve geliştirme çalışmaları kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle *Aronia melanocarpa* gibi iklim toleransı yüksek, antioksidan içeriğı güçlü tıbbi-aromatik bitkilerin yaygınlaştırılması, hem üreticiler için alternatif gelir kaynağı oluşturmakta hem de iklim değışikliğıne dayanıklı üretim modellerinin yaygınlaşmasına katkı sunmaktadır (Mezhenskyj vd., 2024).

Sonuç olarak, küresel ısınmanın tarımsal üretim üzerindeki etkileri çok katmanlıdır ve bu etkiler yalnızca fiziksel verim kayıplarıyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve politik boyutları da kapsamaktadır.

Bu bağlamda, sürdürülebilir tarımın yeniden yapılandırılması, iklim değışikliğini dikkate alan bütüncül yaklaşımların benimsenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yüksek lisans

alışması da, OS gibi organik katkı maddelerinin kullanımıyla, iklim değişikliği karşısında bitki gelişimini optimize eden yeni üretim modellerine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

2.2 OS ile İlgili Çalışmalar (Büyüme ve Gelişim Üzerindeki Etkiler)

OS (pyroligneous acid), organik kökenli, çok bileşenli ve biyolojik olarak aktif bir sıvıdır. Genellikle odun, çay atığı, pirinç kabağu gibi lignoselülozik biyokütlelerin pirolizi sırasında yan ürün olarak elde edilir. İçeriğinde asetik asit, metanol, fenolik bileşikler, ketonlar ve esterler gibi çeşitli organik bileşiklerin bulunması, OS'nin tarımsal uygulamalar açısından önemli hale getirmektedir (Birol & Günal, 2022). Bu bileşiklerin hem toprak hem de bitki fizyolojisi üzerinde etkili olduğu, çeşitli bitkisel üretim sistemlerinde yapılan deneysel çalışmalarla ortaya konmuştur. Son yıllarda yapılan araştırmalar, OS'nin özellikle bitki gelişimi, toprak sağlığı ve hastalık baskılamada alternatif bir biyolojik girdi olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Bitki gelişimi üzerine etkileri değerlendirildiğinde, OS'nin kök gelişimi, sürgün oluşumu, yaprak büyüklüğü ve biyokütle artışı gibi parametrelerde pozitif etkiler yarattığı görölmektedir. Yüce ve arkadaşları (2024) tarafından lahana bitkileri üzerinde yapılan çalışmada, 1:250 ve 1:500 oranında uygulanan OS'nin, özellikle yapraktan uygulamalarda, gövde çapı, bitki boyu ve yaş-kuru ağırlık değerlerini istatistiksel olarak anlamlı şekilde artırdığı rapor edilmiştir. Aynı çalışmada, yüksek konsantrasyonlarda (1:25) ise bitki gelişimi üzerinde olumsuz etkilerin gözlemlendiği, dolayısıyla uygun doz belirlemenin kritik olduğu vurgulanmıştır. Bu bulgu, OS'nin fitotoksik potansiyele de sahip olabileceğini ve dikkatli kullanılmasını gerektiğini ortaya koymaktadır.

Benzer şekilde, Namlı ve arkadaşları (2014) tarafından buğday bitkisiyle yürütölen sera denemelerinde, tohumların OS ile kaplanması ve yapraktan düşük oranlı uygulamaların kombinasyonu sonucunda bitki boyu, yaş ağırlık ve yaprak sayısında belirgin artışlar saptanmıştır. Ayrıca, aynı denemede toprak pH'sında düşme, toplam azot ve fosfor içeriğinde yükselme olduğu görölmüştür. Bu durum, OS'nin yalnızca büyüme düzenleyici bir etki göstermediğini, aynı zamanda toprak besin elementi dinamiklerini de pozitif yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

OS uygulamalarının mikrobiyal toprak canlılığı üzerinde de olumlu etkileri olduğu ifade edilmektedir. Birol ve Günal (2022), OS'nin topraktaki mikroorganizma faaliyetlerini destekleyerek organik madde mineralizasyonunu hızlandırdığını, özellikle mikrobiyal

biyokütle azotu ve karbonunda artış sağladığını belirtmiştir. Bu yönüyle OS, yalnızca bitki bazlı büyüme destekleyici değil, aynı zamanda agroekolojik açıdan toprak sağlığını da koruyan bir katkı maddesidir.

Bitki fizyolojisine etkisi bakımından değerlendirildiğinde, OS'nin fotosentez oranını, klorofil içeriğini ve su kullanım verimliliğini artırdığına dair veriler bulunmaktadır. Özellikle düşük dozlarda yapraktan uygulanan OS'nin, yaprak yüzeyinde stomal aktiviteleri desteklediği ve böylece daha dengeli bir transpirasyon süreci sağladığı öne sürülmektedir (Yüce vd., 2024). Bunun yanı sıra, OS'nin içeriğindeki fenolik bileşiklerin bitkideki stres toleransını artırarak abiyotik stres koşullarında (kuraklık, tuzluluk, sıcaklık) bitkiyi daha dirençli hale getirdiği de rapor edilmiştir (Karakoyun, 2023).

Doku kültürü tekniklerinde ve in vitro çoğaltım sistemlerinde de OSne olan ilgi artmaktadır. Karakoyun (2023), geçici daldırma biyoreaktör sistemlerinde aronyanın üzerinde yürüttüğü çalışmada, düşük doz OS eklenen ortamlarda sürgün sayısı, yaprak gelişimi ve köklenme oranlarında iyileşme saptamıştır. Bu durum, OS'nin klasik büyüme düzenleyicilere (örneğin BAP, IAA, GA₃) alternatif veya destekleyici bir unsur olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

OS ile ilgili yapılan uluslararası çalışmalar da bu doğrultuda benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Organik tarım sistemlerinde biyopestisit olarak kullanımı üzerine yapılan çalışmalarda, OS'nin *Rhizoctonia solani*, *Cercospora beticola* ve *Fusarium oxysporum* gibi yaygın patojenlere karşı belirli konsantrasyonlarda antifungal özellik gösterdiği bildirilmiştir (Namlı vd., 2014).

Bununla birlikte, OS'nin etkilerinin bitki türüne, uygulama dozuna, uygulama zamanına ve çevresel koşullara bağlı olarak değişkenlik gösterebildiği bilinmektedir. Bu nedenle, tarımsal üretimde yaygın ve güvenli bir kullanım için standart protokollerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, OS, sürdürülebilir tarımın desteklenmesinde önemli bir biyolojik girdi olarak öne çıkmaktadır. Bitki gelişimini doğrudan destekleyen etkilerinin yanı sıra, toprak sağlığını koruyucu, hastalık baskılayıcı ve stres azaltıcı özellikleri sayesinde entegre tarım yönetiminde çok yönlü bir katkı sunmaktadır.

Bu tez kapsamında yapılan deneyler de bu yöndeki literatür bulgularıyla uyumlu sonuçlar ortaya koymayı hedeflemekte; uygun doz ve uygulama rejimlerinin belirlenmesiyle, OS'nin etkinliği daha da somutlaştırılacaktır.

2.3 Tıbbi ve Aromatik Bitkilerde Sürdürülebilir Üretim Yöntemleri

Tıbbi ve aromatik bitkiler (TAB), hem yerel halk sağlığında hem de uluslararası pazarda ekonomik değer taşıyan önemli bitkisel kaynaklardır. Geleneksel tıpta, kozmetikte, gıda sanayisinde ve farmasötik ürünlerde yaygın olarak kullanılmaları, bu bitkilerin sürdürülebilir üretimini kaçınılmaz kılmaktadır. Ancak bu bitkilerin büyük bölümü hâlâ doğadan toplanmakta ve bu durum, habitat tahribatına ve türlerin yok olma riskine yol açmaktadır (Faydaoğlu & Sürücüoğlu, 2011). Bu bağlamda, sürdürülebilirlik ilkelerine dayalı modern üretim tekniklerinin benimsenmesi bilimsel bir gereklilik halini almıştır.

Sürdürülebilir üretim; çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları kapsayan bütüncül bir yaklaşımı ifade eder. Tıbbi ve aromatik bitkilerde bu yaklaşım hem doğadan toplanan hem de kültüre alınmış türlerin üretiminde agroekolojik ilkelerin gözetilmesini içerir. Özellikle endemik ya da tehdit altındaki türler için doğaya zarar vermeden yürütülen üretim modelleri ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda Türkiye'nin farklı bölgelerinde yürütülen çalışmalar, defne, kekik, adaçayı, ıhlamur gibi ekonomik değeri yüksek türlerin kültüre alınmasına yönelik başarılı sonuçlar ortaya koymuştur (Bayram vd., 2010).

Organik tarım uygulamaları, TAB üretiminde sürdürülebilirliğe katkı sağlayan başlıca yöntemlerden biridir. Kimyasal girdilerin yerine doğal gübreler, biyolojik mücadele ajanları ve çevre dostu üretim teknolojilerinin kullanılması, hem insan sağlığını korumakta hem de toprak ve su kaynaklarının verimliliğini artırmaktadır (Göktaş & Gıdık, 2019). Özellikle OS gibi biyolojik katkı maddeleri, organik üretim sistemlerinde toprak sağlığını iyileştirme, mikrobiyal aktiviteyi destekleme ve bitki gelişimini artırma açısından büyük önem taşımaktadır (Namlı vd., 2014).

İklim değişikliği ve tarımsal üretim üzerindeki etkileri düşünüldüğünde, TAB üretiminin sürdürülebilirliği için agroklimatik adaptasyon stratejileri de ön plana çıkmaktadır. Kuraklığa, tuzluluğa ya da yüksek sıcaklığa dayanıklı türlerin seçimi, sulama suyu verimliliğini artıran yöntemlerin benimsenmesi ve stres toleransı yüksek genotiplerin ıslah edilmesi gibi uygulamalar, sürdürülebilir üretimin temelini oluşturmaktadır (FAO, 2023a). Ayrıca mikroiklim yönetimi, malçlama, gölgeleme sistemleri gibi uygulamalarla üretim sistemlerinin çevresel değişimlere karşı dayanıklılığı artırılmaktadır.

Tıbbi ve aromatik bitkilerde sürdürülebilir üretimin bir diğer ayağı, üretim sonrası işleme tekniklerinin geliştirilmesidir. Hasat zamanı, kurutma teknikleri, distilasyon yöntemleri ve depolama koşulları, bitkisel materyalin etkin bileşen kalitesini doğrudan

etkilemektedir. Modern teknolojilere dayalı işleme sistemlerinin benimsenmesi, ürünlerin hem iç hem de dış pazarda rekabet edebilirliğini artırmakta, üreticinin gelirini sürdürülebilir biçimde artırmasına katkı sağlamaktadır (Bayram vd., 2010).

Sürdürülebilir TAB üretimi yalnızca teknik değil aynı zamanda sosyoekonomik boyutları da içeren bir yapıdır. Bu çerçevede üretici örgütlenmeleri, yerel bilgi sistemlerinin güçlendirilmesi, kooperatifçilik modelleri ve kadın emeğinin üretim zincirine entegrasyonu gibi sosyal mekanizmalar büyük önem taşır. Eğitim ve yayım faaliyetlerinin artırılması, çiftçilere sürdürülebilir üretim tekniklerinin benimsetilmesi açısından kritik bir gerekliliktir (TÜBİTAK, 2023).

Sonuç olarak, tıbbi ve aromatik bitkilerde sürdürülebilir üretim, çok disiplinli bir yaklaşım gerektirmektedir. İyi tarım uygulamaları, organik üretim teknikleri, agroekolojik ilkeler ve yerel kalkınma odaklı politikaların bütünleştirilmesi, bu alanda uzun vadeli başarıyı mümkün kılacaktır. Bu yüksek lisans çalışması da, OS gibi çevre dostu girdilerin TAB üretiminde etkinliğini değerlendirmeyi amaçlamakta ve sürdürülebilir bitkisel üretime katkı sunmayı hedeflemektedir.

2.4 Aronya Bitkisinin Tarımsal, Ekonomik ve Sağlık Açısından Önemi

Aronya, Kuzey Amerika kökenli olup son yıllarda Avrupa ve Türkiye’de de tarımı yapılan, fenolik bileşenlerce zengin, tıbbi ve aromatik özellikleriyle dikkat çeken bir meyve türüdür. “Süper meyve” olarak anılan aronya, hem sağlık açısından sunduğu güçlü antioksidan özellikleriyle hem de çevresel stres koşullarına dayanıklı yapısıyla tarımsal üretim açısından stratejik bir potansiyele sahiptir. Artan sağlık bilinciyle birlikte, fonksiyonel gıdalara olan talep giderek artmakta, bu durum aronya gibi bitkilerin ekonomik değerini ve üretim alanlarını genişletmektedir. Bu başlık altında, aronya bitkisinin tarımsal, ekonomik ve sağlık açısından önemi ayrı ayrı başlıklar altında ele alınacaktır.

2.4.1.1 Tarımsal Önemi

Aronya, tarımsal üretim açısından yüksek adaptasyon kapasitesi, düşük bakım gereksinimi ve yüksek biyolojik değeri ile öne çıkan çok yıllık bir çalı formunda meyve bitkisidir. Rosaceae familyasına ait bu bitki, özellikle soğuk iklim koşullarına olan dayanıklılığıyla dikkat çekmektedir. Kış soğuklarına -30°C’ye kadar dayanabildiği, ilkbahar geç donlarına karşı nispeten tolerans gösterdiği ve ılıman bölgelerde rahatlıkla

yetiştirilebildiği bilinmektedir (Jeppsson & Johansson, 2000). Ayrıca ılıman ve nemli iklim koşullarında optimal gelişim göstermektedir. Türkiye gibi dört mevsimi belirgin yaşayan ülkelerde Doğu Karadeniz ve İç Anadolu bölgeleri, aronya için potansiyel yetiştiricilik alanları sunmaktadır.

Toprak açısından fazla seçici olmayan aronya, pH değeri 5.5 ila 7.5 arasında değişen hafif asidik ve nötr topraklarda iyi gelişmektedir. Organik maddece zengin, iyi drene edilmiş tınlı-kumlu topraklar bitki için idealdir. Ancak tuzlu ve ağır killi topraklardan kaçınılması önerilmektedir. Derin kök sistemine sahip olmaması nedeniyle sık dikime uygundur. 1–1.5 metre sıklıkla dikildiğinde hektar başına 3000’e yakın bitki yetiştirilebilmektedir (Kask, 1987).

Aronya, yüksek verim potansiyeline sahip olup ticari yetiştiricilikte dekara 1–2 ton arası verim alınabilmektedir. Uygun gübreleme, sulama ve budama ile bu miktar daha da artırılabilir. Özellikle ilk 3 yıldan sonra meyve verimi artış göstermekte ve 7–8 yaşına geldiğinde en yüksek verim düzeyine ulaşmaktadır. Bitki başına yıllık 5–10 kg meyve verimi ticari anlamda kabul edilebilir düzeydedir (Kulling & Rawel, 2008).

Hastalık ve zararlılar açısından da aronya avantajlıdır. Yoğun pestisit kullanımına ihtiyaç duymadan yetiştirilebilen aronya, biyotik stres faktörlerine karşı dayanıklıdır. Özellikle yaprak lekeleri, külleme ve botrytis gibi mantar hastalıklarına karşı dirençli olduğu çeşitli çalışmalarda bildirilmiştir. Bu yönüyle organik tarıma oldukça uygun bir türdür.

Ayrıca aronya, biyotik streslere ek olarak abiyotik streslere (kuraklık, radyasyon, toprak yetersizlikleri) karşı da belirli düzeyde tolerans gösterebilir. Antosiyanin içeriğinin yüksek olması nedeniyle UV-B ışınlarına karşı doğal koruma sağlar. Bu özelliği bitkinin ekstrem çevresel koşullarda da hayatta kalabilmesini kolaylaştırır. Bitkinin yüzey yaprak alanı yoğun olmaması nedeniyle su kaybı azdır; bu da yarı kurak bölgelerde yetiştiriciliğini mümkün kılar.

Dünyada aronya üretimi daha çok Polonya, Almanya, Rusya ve ABD’de yoğunlaşmıştır. Özellikle Polonya, dünya üretiminin %70’ine yakınına karşılamakta ve yıllık 50.000 tonun üzerinde ürün elde etmektedir (Özdiz, 2021). Türkiye’de ise bu bitkinin yetiştiriciliği son 5–6 yılda artış göstermiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre 2023 itibarıyla 500 dekarın üzerinde alanda aronya üretimi yapılmakta ve bu alanların her yıl genişlediği bildirilmektedir.

Aronya, agroekolojik sürdürülebilirlik açısından da önemli katkılar sunmaktadır. Derin olmayan kök sistemi toprak yapısını bozmamakta; budama artıkları ve yaprak döküntüleri organik madde zenginliği sağlar. Bitki, doğal habitatlara zarar vermeden kurulabilecek bahçelerde, özellikle meyve bahçeleri arasında tampon kuşak olarak da işlev görebilir. Ayrıca monokültür yerine polikültür sistemlerde kullanılabilirliği, ekosistem bütünlüğü açısından da önemlidir (Rupasinghe vd., 2012).

Sonuç olarak aronya, düşük girdi gereksinimi, yüksek verim kapasitesi, çevreye duyarlı üretim sistemlerine uyumu ve abiyotik stres koşullarına dayanıklılığı ile modern tarımsal üretimde alternatif bir model olarak öne çıkmaktadır. Bu özellikleri sayesinde, özellikle küçük aile işletmeleri ve organik üretim yapan çiftçiler için cazip bir seçenektir. Türkiye'de yürütülen pilot projeler ve kırsal kalkınma destekleriyle birlikte, önümüzdeki yıllarda aronya üretiminin yaygınlaşması beklenmektedir.

2.4.1.2 Ekonomik Önemi

Aronya, son yıllarda dünya genelinde fonksiyonel gıdalara olan talebin artmasıyla birlikte ticari açıdan önemli bir tarımsal ürün haline gelmiştir. Yüksek antioksidan kapasitesi, dayanıklı raf ömrü ve işlenebilirliği sayesinde farklı sektörlerde kullanılabilmekte, bu yönüyle ekonomik değeri her geçen yıl artmaktadır. Aronyanın ekonomik değeri yalnızca taze meyve olarak değil, işlenmiş ürün çeşitliliğiyle de katma değerli bir ürün zinciri oluşturmasından kaynaklanmaktadır.

Dünya genelinde aronya üretiminde başı çeken ülkeler arasında Polonya, Almanya, Rusya ve ABD yer almaktadır. Özellikle Polonya, yıllık yaklaşık 50.000 tonluk üretimi ile dünya aronya pazarının %70'ini karşılamaktadır (Özdiz, 2021). Bu ülkede aronya meyvesi büyük oranda işlenerek konsantre meyve suyu, marmelat, kurutulmuş meyve, şarap, likör ve gıda takviyesi şeklinde piyasaya sunulmaktadır. Bu durum, meyvenin yalnızca taze ürün olarak değil, çok yönlü işlenmiş formda da ekonomik değer oluşturduğunu göstermektedir.

Türkiye'de ise aronya tarımı henüz gelişme aşamasındadır. 2018 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı'nın destek programları kapsamında pilot projelerle başlayan aronya yetiştiriciliği, 2023 itibarıyla 500 dekarı aşkın alanda yapılmaktadır. Bu alanlarda yıllık ortalama 500–1000 ton arasında meyve üretildiği ve bu üretimin büyük bir kısmının doğrudan kurutulmuş meyve veya aronya suyu olarak pazara sunulduğu bilinmektedir.

Türkiye’deki aronya ürünleri özellikle iç pazarın yanı sıra Avrupa ve Orta Doğu ülkelerine ihracat potansiyeli taşımaktadır (TÜİK, 2023).

İşleme sanayisi açısından bakıldığında, aronya meyvesi kurutma, fermente etme, dondurma, ekstrakt üretimi ve kapsülleme gibi birçok farklı yöntemle değerli ürünlere dönüştürülebilmektedir. Bu işlemler sayesinde katma değeri yüksek ürünler elde edilmekte ve ihracat gelirlerinde artış sağlanmaktadır. Özellikle antioksidan içeriği nedeniyle gıda takviyesi, kozmetik ve eczacılık sektörlerinde büyük talep görmektedir.

Aronya, kırsal kalkınma açısından da stratejik bir üründür. Düşük girdi ile üretilmesi, hastalıklara dayanıklı olması ve küçük alanlarda ekonomik getirisi yüksek olması sayesinde küçük aile işletmeleri için önemli bir geçim kaynağı oluşturmaktadır. Özellikle organik tarım yapan üreticiler, pestisit ve kimyasal gübre kullanımına gerek kalmadan aronya üretimi gerçekleştirebilmekte, bu da üretim maliyetlerini düşürmektedir. Kooperatifler aracılığıyla pazarlama ağı güçlendirilmekte, üretici gelirleri istikrarlı hale getirilmektedir (Faydaoğlu & Sürücüoğlu, 2011).

Ayrıca aronya, tarımsal turizm (agroturizm) kapsamında da ekonomik katkı sunan bir üründür. Polonya, Almanya ve Kanada’da bazı tarım işletmeleri, aronya hasat şenlikleri, aronya temalı çiftlik turları ve işlenmiş ürünlerin yerinde satışı ile doğrudan tüketiciye ulaşmakta ve kırsal turizmi desteklemektedir. Türkiye’de de bu modelin uygulanabilirliği üzerine çeşitli pilot projeler yürütülmektedir (Bayram vd., 2010).

Ticari marka oluşturma açısından bakıldığında, aronya ürünleri yerli üreticiler için de ihracat markaları geliştirme fırsatı sunmaktadır. Tescilli aronya suyu markaları, coğrafi işaretleme potansiyeli taşıyan ürünler arasında değerlendirilmektedir. Ürünlerin sağlık iddiaları ve bilimsel verilerle desteklenmiş tanıtımı, ihracat pazarlarında rekabet gücünü artırmaktadır.

Sonuç olarak aronya, yüksek katma değerli ürün yelpazesi, ihracat potansiyeli, işlenebilirliği ve küçük ölçekli tarımsal işletmelere sağladığı gelirle ekonomik açıdan stratejik bir meyve türüdür.

Türkiye’de bu alandaki üretimin artırılması, işleme sanayisinin desteklenmesi ve markalaşma politikalarının geliştirilmesi, aronya üretiminin ülke ekonomisine katkısını daha da artıracaktır.

2.4.1.3 Sağlık Açısından Önemi

Aronya, içerdği biyofonksiyonel bileşikler sayesinde insan sağlığı açısından son derece önemli bir meyve olarak kabul edilmektedir. Özellikle antosiyaninler, flavonoidler, fenolik asitler, proantosiyanidinler ve C vitamini bakımından zengin yapısıyla, modern fitoterapi ve fonksiyonel gıda araştırmalarında dikkat çekici bir konuma sahiptir (Kulling & Rawel, 2008). Aronyanın bu bileşenleri, antioksidan, antienflamatuar, antimikrobiyal ve antiproliferatif etkiler göstererek bir dizi kronik hastalığın önlenmesinde ve yönetilmesinde faydalı olabilmektedir.

Aronya meyvesinin en dikkat çekici özelliği, olağanüstü yüksek antioksidan kapasitesidir. ORAC (Oksijen Radikali Emilim Kapasitesi) değerlerine göre aronya, yaban mersini, böğürtlen ve kıızılcık gibi benzer meyvelere kıyasla çok daha yüksek bir antioksidan kapasitesine sahiptir (Wu vd., 2004). Bu özellik, vücutta serbest radikallerin neden olduğu hücre hasarını önlemeye yardımcı olur. Özellikle yaşlanma, kanser, diyabet, kardiyovasküler hastalıklar ve nörodejeneratif hastalıklar gibi oksidatif stresle ilişkili durumların önlenmesinde aronyanın destekleyici bir rol oynadığı bildirilmektedir.

Yapılan çalışmalarda, aronyanın antienflamatuar etkiler gösterdiği de rapor edilmiştir. Antosiyaninler, inflammatuar yanıtları düzenleyen sitokin düzeylerini düşürerek bağışıklık sisteminin aşırı tepki vermesini önleyebilir. Denev ve arkadaşları (2019) tarafından belirtildiği üzere, aronyanın polifenoller, özellikle proantosiyanidinler, güçlü antioksidan ve antimikrobiyal özellikler sergilemektedir. Bu bileşiklerin sindirim sisteminde sınırlı emilimine rağmen, fagositik hücreler aracılığıyla in vivo biyolojik faydalar sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu özellikler, otoimmün hastalıklar, metabolik sendrom ve kronik enflamasyonla seyreden diğer rahatsızlıkların kontrolünde değerli potansiyeller sunmaktadır.

Kalp-damar sağlığı açısından da aronya dikkat çekicidir. Proantosiyanidinlerin damar iç yüzeyindeki endotelial fonksiyonu artırdığı, trombosit agregasyonunu azalttığı ve kan basıncını düşürdüğü bilinmektedir (Skoczyńska vd., 2007). Bir klinik çalışmada, üç ay boyunca aronya suyu tüketen bireylerde sistolik ve diyastolik kan basınçlarında anlamlı düşüşler gözlemlenmiştir.

Ayrıca aronyanın kötü kolesterol (LDL) seviyesini düşürürken iyi kolesterolü (HDL) artırdığı da literatürde sıkça vurgulanmaktadır (Valcheva-Kuzmanova vd., 2007).

Tip 2 diyabetli yetişkinlerle yapılan bir çalışmada, aronya meyve suyu tüketiminin açlık kan şekeri ve glikozillenmiş hemoglobin (HbA1c) düzeylerinde düşüşe yol açarak glisemik kontrolü iyileştirdiği rapor edilmiştir. Bu bulgular ışığında, düzenli aronya tüketiminin diyabet hastaları için umut verici bir beslenme veya adjuvan tedavi seçeneği olabileceği öngörülmektedir (Mahoney vd., 2019).

Kanserle mücadelede de aronyanın potansiyel etkileri araştırılmaktadır. In vitro çalışmalarda, aronya özütlerinin özellikle kolon, meme, karaciğer ve lösemi hücre hatlarında antiproliferatif etkiler gösterdiği bulunmuştur (Rupasinghe vd., 2012). Bu etki, büyük ölçüde antosiyaninlerin DNA hasarını önleyici ve apoptoz uyarıcı özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu alandaki araştırmalar hâlen erken aşamadır ve klinik doğrulamalar gerektirmektedir.

Gıda takviyesi formunda da yaygın kullanılan aronya, kapsül, şurup, toz ve ekstrakt biçiminde tüketilmektedir. Avrupa ve ABD’de, aronya bazlı fonksiyonel içecekler, enerji barları, tabletler ve doğal şuruplar yaygınlaşmaktadır. Bu ürünler genellikle yaşlı bireyler, bağışıklık sistemi zayıf olan kişiler ve aktif yaşam süren bireyler için önerilmektedir (Nowak vd., 2021).

Sonuç olarak, aronya meyvesi fenolik bileşikler açısından zengin içeriğiyle modern beslenme ve sağlık yaklaşımlarında önemli bir yer edinmiştir. Antienflamatuar, antihipertansif, antidiyabetik ve antikanser potansiyeli sayesinde, yalnızca bir meyve olarak değil, aynı zamanda sağlık destekleyici bir fonksiyonel gıda bileşeni olarak da değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, aronya tüketiminin yaygınlaştırılması ve bu alandaki bilimsel araştırmaların artırılması toplum sağlığı açısından büyük önem taşımaktadır.

3

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Bu araştırmada kullanılan tüm materyaller, çalışmanın bilimsel geçerliliğini, tekrarlanabilirliğini ve elde edilen bulguların güvenilirliğini sağlamak amacıyla ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır. Bu bölümde, bitkisel materyalin seçimi ve başlangıç özellikleri, yetiştirme ortamının bileşimi ve hazırlanışı ile deneme çevresel koşullarının detaylı bir açıklaması sunulmaktadır.

3.1.1 Bitkisel Materyal

Araştırmanın temel bitkisel materyali olarak, son yıllarda süper meyve olarak popülerliği artan ve gerek insan sağlığı gerekse ekolojik adaptasyon yeteneği açısından önemli potansiyeller barındıran aronya (*Aronia melanocarpa* (Michx.) Elliott) fidanları kullanılmıştır. Bu türün seçimi, yüksek antioksidan içeriği ve soğuk iklim koşullarına dayanıklılığı gibi özellikleri nedeniyle modern tarım ve peyzaj uygulamalarında artan ilgiyi yansıtmaktadır (Bolling vd., 2015; Gurčık vd., 2023).

Odun sirkesi, lignoselülozik biyokütlenin oksijensiz koşullarda piroliz işlemine tabi tutulması sırasında ortaya çıkan uçucu bileşiklerin yoğunlaştırılması ile elde edilen su fazlı bir üründür. Piroliz genellikle 200–500 °C sıcaklık aralığında gerçekleşmekte olup, süreç sonunda üç ana ürün açığa çıkmaktadır: katı (biyokömür), gaz fazı ve sıvı fraksiyon (Bridgwater, 2012). Sıvı ürün çöktürme ve filtrasyon aşamalarının ardından katranlı ağır kısımlardan ayrılarak odun sirkesi (su fazı) olarak elde edilmektedir (Mok & Antal, 1983). Hammadde olarak tarımsal ve ormansal artıkların (örneğin zeytin posası, meşe odunu) kullanımı yaygındır (Demirbas, 2004). İçerdiği organik asitler, fenolik bileşikler, esterler ve alkoller sayesinde odun sirkesi, tarımsal üretimde biyouyarıcı, biyopestisit ve toprak düzenleyici olarak değerlendirilmektedir (Zhang vd., 2017).

Deneyde kullanılan aronya fidanları, kontrollü laboratuvar ortamında, alanında uzmanlaşmış biyoteknoloji laboratuvarlarında uygulanan in vitro mikro çoğaltım teknikleri ile elde edilmiştir. Mikro çoğaltım, bitkisel materyalde genetik homojenliği sağlama ve patojenlerden arındırılmış, sağlıklı başlangıç popülasyonları oluşturma avantajı sunmaktadır (Murashige, 1974). Fidanlar, in vitro aşamalarını tamamladıktan sonra, eksternal ortama adaptasyon (aklimatizasyon) süreçlerini başarıyla atlatmış genç fidelerden oluşmuştur.

Deney başlangıcında, tüm aronya fidanlarının morfolojik ve fizyolojik parametreler (örneğin, başlangıç sürgün boyu, kök boğazı çapı, yaprak sayısı vb.) açısından büyük ölçüde homojen bir dağılım sergilediği titizlikle doğrulanmıştır. Bu homojenizasyon süreci, deneme grupları arasındaki başlangıç farklılıklarından kaynaklanabilecek potansiyel varyansları minimize etmeyi ve dolayısıyla OS uygulamalarının etkilerini daha net bir şekilde izole etmeyi hedeflemiştir. Fidanların seçiminde, gözle görülür bir hastalık veya zararlı belirtisi taşımayan, canlı ve sağlıklı bireyler tercih edilmiştir. Bu ön hazırlık aşaması, deneyin iç geçerliliğini önemli ölçüde artırarak, elde edilecek bulguların yalnızca uygulanan OS konsantrasyonlarından kaynaklandığına dair güçlü kanıtlar sunmayı amaçlamıştır.

3.1.2 Yetiştirme Ortamı

Aronya fidanlarının optimum büyüme ve gelişimini desteklemek amacıyla özel olarak formüle edilmiş bir yetiştirme ortamı kullanılmıştır. Bu ortam, üç temel bileşenin belirli oranlarda karıştırılmasıyla hazırlanmıştır: kokopit, torf ve perlit. Her bir bileşenin seçimi, bitki fizyolojisi ve toprak bilimi prensipleri göz önünde bulundurularak yapılmıştır.

- Kokopit: Hindistan cevizi liflerinden elde edilen bu organik materyal, mükemmel su tutma kapasitesine sahip olmasının yanı sıra, yüksek gözenekliliği sayesinde kök bölgesinde yeterli havalanmayı sağlamaktadır. Aynı zamanda hafif yapısı ve uzun ömürlü olması, yetiştirme ortamının fiziksel stabilitesini artırmıştır (Batra, 1985).
- Torf: Doğal olarak ayrıışmış organik maddelerden oluşan torf, yetiştirme ortamına besin elementi tutma kapasitesi (katyon değişim kapasitesi) kazandırır ve pH'ını stabilize etmeye yardımcı olur. Torf, özellikle genç bitkiler için uygun bir başlangıç ortamı sunarak, kök gelişimini teşvik eden bir yapı sağlar (Paoli vd., 2022).
- Perlit: Volkanik kökenli bir mineral olan perlit, yetiştirme ortamının fiziksel özelliklerini iyileştirmek için kullanılır. Yüksek porozitesi sayesinde toprağın drenajını artırır ve havalanmasını iyileştirir, bu da kök çürümesi riskini azaltır

ve oksijenin köklere daha iyi ulaşmasını sağlar. Ayrıca, perlitin steril yapısı, başlangıçta toprak kaynaklı patojen riskini minimize eder (Raviv vd., 2008).

Bu üç bileşenin hacimce 2:2:1 oranında karıştırılmasıyla elde edilen karışım, aronya fidanlarının sağlıklı ve güçlü bir kök sistemi geliştirmesi için ideal bir fiziksel ve kimyasal ortam sağlamıştır. Bu oran hem yeterli nem tutulmasını hem de aşırı sulamadan kaynaklanan anaoksijenik koşulları engelleyecek düzeyde iyi bir drenajı garanti etmiştir. Hazırlanan bu homojen yetiştirme ortamı, her biri 104 gözden oluşan plastik viyol kaplara eşit ve standardize edilmiş miktarlarda doldurulmuştur. Kullanılan viyol kaplar şekil 1’de gösterilmiştir. Viyol kaplar, her bir fidenin bireysel gelişimini takip etmeye ve köklerin birbirine karışmasını önlemeye olanak tanımıştır.

Şekil 1. Kullanılan viyol kaplar

3.1.3 Deneme Ortamı ve Çevresel Koşullar

Araştırma, Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlı Of Orman Fidanlık Şefliği bünyesinde bulunan bitki doku kültürü laboratuvarındaki özel olarak tasarlanmış kontrollü bitki büyütme odalarında yürütülmüştür. Bu seçimin temel nedeni, deneme süresince bitkilerin büyümesini etkileyebilecek çevresel faktörleri hassas bir şekilde kontrol altında tutabilme yeteneğidir. Kontrollü ortam, saha koşullarında

karşılaşılabilecek değişkenlikleri (örn. ani sıcaklık değişimleri, doğal yağış düzensizlikleri, güneş ışığı yoğunluğundaki dalgalanmalar) elimine ederek, yalnızca uygulanan OS'nin etkilerini izole etme olanağı sunmuştur. Bu durum, deneysel sonuçların güvenilirliğini ve tekrarlanabilirliğini maksimize etmiştir.

Büyütme odalarında, aronya fidanlarının optimal fizyolojik aktivitesi ve morfolojik gelişimi için aşağıdaki çevresel parametreler titizlikle izlenmiş ve standardize edilmiştir:

- Sıcaklık Kontrolü: Ortam sıcaklığı, gün boyunca 21°C ile 24°C arasında sabit tutulmuştur. Bu sıcaklık aralığı, aronya bitkisi için fotosentez, solunum ve genel metabolik süreçlerin en verimli şekilde gerçekleştiği optimal aralık olarak kabul edilmektedir (Li vd., 2018). Sıcaklıktaki dalgalanmaların minimize edilmesi, bitki büyümesi üzerindeki stres faktörlerini ortadan kaldırmış ve büyüme hızının tutarlı kalmasına katkı sağlamıştır. Sıcaklık takibi, hassas dijital termometreler aracılığıyla sürekli olarak yapılmıştır.
- Bağıl Nem Kontrolü: Büyütme odasının bağıl nem oranı, fidanların transpirasyon hızını ve su alımını optimize etmek amacıyla %70 ile %80 arasında muhafaza edilmiştir. Yüksek bağıl nem, genç fidanlarda su kaybını azaltarak su stresini önlemeye ve stomaların kapanmasını engelleyerek karbondioksit alımını sürdürmeye yardımcı olmuştur. Bu durum, özellikle yeni aklimatize olmuş bitkiler için kritik öneme sahiptir (Kaynak). Nem seviyesi, dijital higrometreler kullanılarak düzenli aralıklarla kontrol edilmiş ve gerektiğinde buharlaştırma sistemleriyle desteklenmiştir.
- Aydınlatma Süresi ve Yoğunluğu (Fotoperiyot): Fidanlar, 16 saat aydınlık ve 8 saat karanlık döngüsünden oluşan sabit bir fotoperiyot altında tutulmuştur. Bu uzun gün koşulları, aronya bitkisinin vejetatif büyümesini güçlü bir şekilde teşvik etmek ve fotosentetik pigmentlerin (klorofil) üretimini optimize etmek amacıyla seçilmiştir (Taiz & Zeiger, 2010). Aydınlatma, bitki gelişimine uygun spektral dağılıma sahip floresan lambalar veya LED'ler aracılığıyla sağlanmış ve ışık yoğunluğu, bitkinin ihtiyaç duyduğu PAR (Fotosentetik Aktif Radyasyon) değerlerini karşılayacak şekilde ayarlanmıştır. Aydınlatma süresi, otomatik zamanlayıcılar ile hassas bir şekilde kontrol edilmiştir.

3.2 Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın şeffaflığını, tekrarlanabilirliğini ve elde edilen bulguların güvenilirliğini sağlamak amacıyla, OS'nin aronya (*Aronia melanocarpa*) bitkisinin büyüme ve gelişim parametreleri üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak için yürütülen bu deneysel çalışmanın veri toplama stratejileri, deneysel tasarım ve istatistiksel analiz yöntemleri aşamaları, ayrıntılı olarak sunulmuştur.

3.2.1 Çalışma Alanı

Bu araştırma, Trabzon ilinde ormancılık faaliyetleri açısından önemli bir konumda yer alan Of Orman Fidanlık Şefliği sınırları içerisinde yürütülmüştür. Of Fidanlık Şefliği, Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyet göstermekte olup, Doğu Karadeniz Bölgesi'nin ekolojik özelliklerini yansıtan ve fidan üretimi için elverişli koşullara sahip önemli bir ormanlık alandır. Fidanlık, geniş bir coğrafi alana yayılarak (yaklaşık 25 hektar), çeşitli orman ağacı türlerinin ve süs bitkilerinin üretimi ve yetiştirilmesi konusunda uzun yıllardır deneyim kazanmış bir merkezdir (OGM, 2021).

Çalışma alanı olarak Of Fidanlığı'nın seçilmesinde, bitki büyütme odaları ve laboratuvar altyapısı gibi kontrollü ortam sağlama kapasitesi etkili olmuştur. Özellikle, fidanlık bünyesinde yer alan bitki doku kültürü laboratuvarı içerisindeki bitki büyütme odaları, deneyin standardize edilmiş ve izole edilmiş koşullarda yürütülmesi için ideal bir ortam sunmuştur. Bu odalar, sıcaklık, bağıl nem ve aydınlatma gibi çevresel faktörlerin hassas bir şekilde kontrol edilebilmesine olanak tanımaktadır. Bu kontrol düzeyi, OS uygulamalarının doğrudan etkilerini gözlemlemek ve dışsal faktörlerden kaynaklanabilecek varyasyonları minimize etmek açısından kritik öneme sahiptir.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin genel iklim özellikleri, ılıman ve yağışlı bir karakter sergilemektedir. Bu durum, bitki büyümesi için genellikle elverişli koşullar sunsa da bu çalışmada kontrollü bitki büyütme odalarının kullanılması, deneysel koşulların bölgenin doğal iklimsel dalgalanmalarından bağımsız olarak sabit tutulmasını sağlamıştır. Of Fidanlık Şefliği'nin köklü geçmişi ve fidan yetiştiriciliği konusundaki uzmanlığı, çalışmanın lojistik ve teknik destek açısından da uygun bir zemin bulunmasına olanak sağlamıştır. Araştırma alanının bu özellikleri, elde edilen bulguların kontrollü ortam koşulları altında aronya fidanı yetiştiriciliğindeki potansiyel uygulamaları açısından geçerliliğini desteklemektedir.

3.2.2 Deney Tasarımı ve Uygulaması

Bu çalışma, OS'nin aronya (*Aronia melanocarpa*) bitkisinin büyüme ve gelişim parametreleri üzerindeki etkilerini nicel olarak belirlemek amacıyla tamamen tesadüf parselleri deneme desenine uygun olarak tasarlanmış kontrollü bir sera deneyi şeklinde yürütülmüştür (Steel & Torrie, 1980). Deney tasarımı, uygulanan farklı OS konsantrasyonlarının aronya fidanları üzerindeki potansiyel etkilerini izole etmek ve istatistiksel olarak geçerli sonuçlar elde etmek için standardize edilmiştir.

Deneyde, toplamda yedi farklı uygulama grubu oluşturulmuştur: altı farklı OS konsantrasyonu ve bir adet kontrol grubu. Her bir uygulama grubu, üç tekerrürden oluşacak şekilde planlanmış ve her tekerrürde belirli sayıda (104 adet) aronya fidanı kullanılmıştır. Bu tekerrür sayısı, istatistiksel analizlerin gücünü artırmak ve deneysel hatayı minimize etmek amacıyla belirlenmiştir (Montgomery, 2017).

3.2.2.1 Deney Gruplarının Oluşturulması ve OS Konsantrasyonları

Çalışmada kullanılan OS çözeltileri, ticari olarak temin edilmiş ve standardize edilmiş bir OS materyalinden hazırlanmıştır. Kullanılan odun sirkelerinin standardizasyonunu gösteren belgeler Ek-1’de sunulmuştur. OS’nin bitki büyümesi üzerindeki etkileri, konsantrasyona bağlı olarak uyarıcı veya inhibe edici olabileceğinden (Bouket, 2022), geniş bir konsantrasyon aralığı seçilmiştir. Belirlenen OS konsantrasyonları ve uygulama grupları aşağıdaki gibidir:

- Kontrol Grubu (KG): Bu gruba yalnızca saf su uygulanmıştır. Kontrol grubu tek tekerrürden toplam 104 fidecikten oluşmaktadır. Bu grup OS uygulamalarının etkilerini karşılaştırmak için bir referans noktası olarak kullanılmıştır.
- OS Uygulama Grupları:
 - %0,01 (on binde bir) OS çözeltisi
 - %0,1 (Binde bir) OS çözeltisi
 - %0,5 (Binde beş) OS çözeltisi
 - %1 OS çözeltisi
 - %5 OS çözeltisi
 - %10 OS çözeltisi

Her bir çözelti, hassas tartım ve hacim ölçümü yöntemleri kullanılarak hazırlanmış ve homojenliği sağlamak amacıyla iyice karıştırılmıştır.

3.2.2.2 Çözelti Hazırlama Süreci

Bu bölümde, deneysel çalışmada kullanılan altı farklı konsantrasyondaki odun sirkesi (OS) çözeltilerinin hazırlanma süreci detaylı olarak açıklanmıştır. Hassas ve kontrollü bir hazırlık süreci, elde edilen deneysel verilerin güvenilirliği ve tekrarlanabilirliği açısından kritik öneme sahiptir.

Çalışmada kullanılan odun sirkesi, resmi onaylı belgelerle içeriği ve özellikleri standardize edilmiş bir ticari üründür. Bu belgelere ait detaylar (örneğin, yoğunluk, pH, ana bileşenler vb.) tezin ilgili ekler bölümünde sunulacaktır (Ek 1).

3.2.3 Çözelti Konsantrasyonları ve Hazırlık Süreci

Deneylerde kullanılmak üzere toplam altı farklı konsantrasyonda odun sirkesi çözeltisi hazırlanmıştır. Bu konsantrasyonlar şunlardır:

- %0,01 (on binde bir)
- %0,1 (binde bir)
- %0,5 (binde beş)
- %1 (yüzde bir)
- %5 (yüzde beş)
- %10 (yüzde on)

Tüm çözeltilerin hazırlanmasında saf su çözücü olarak kullanılmıştır. Odun sirkesi çözeltileri, istenen konsantrasyonlara ulaşmak için aşağıdaki adımlar izlenerek hazırlanmıştır:

- Her bir konsantrasyon için gerekli miktardaki ana odun sirkesi, ölçülü silindir kullanılarak hassas bir şekilde ölçülmüştür.
- Ölçülen odun sirkesi miktarı, hacmi 1 litrelik cam kavanozlara aktarılmıştır.
- Kalan hacim, saf su ile tamamlanarak istenen nihai konsantrasyona ulaşılmıştır.
- Çözeltilerin tamamen homojen bir karışım oluşturması amacıyla, her bir konsantrasyondaki çözelti cam pipet yardımıyla en az 4 dakika boyunca dikkatlice karıştırılmıştır.
- Hazırlanan çözeltiler, etiketlenerek kullanıma hazır hale getirilmiştir.

OS çözeltisinin hazırlanma süreci ve elde edilen OS çözeltileri şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. OS çözeltisinin hazırlanma süreci ve elde edilen OS çözeltileri

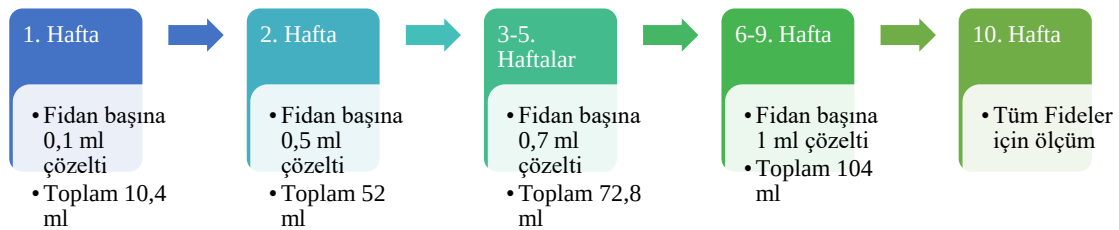
3.2.4 Depolama Koşulları

Hazırlanan 1 litrelik odun sirkesi çözeltileri, güneş ışığından ve aşırı sıcaklık değişimlerinden korunmak amacıyla seranın soğuk odalarında bulunan cam kavanozlarda muhafaza edilmiştir. Bu depolama koşulları, çözeltilerin stabilitesini ve özelliklerini deney süresince korumasını sağlamıştır.

3.2.4.1 Uygulama Protokolü ve Zaman Çizelgesi

OS çözeltileri ve kontrol grubu için kullanılan saf su, aronya fidanlarına yapraktan püskürtme yöntemi ile uygulanmıştır. Bu uygulama yöntemi, bitkinin yaprak stomaları ve kutikulası aracılığıyla çözeltideki biyoaktif bileşenleri hızla absorbe etmesini sağlamak amacıyla tercih edilmiştir (Fedeli vd., 2023). Yaprak yüzeyine eşit ve homojen bir dağılım sağlamak için manuel püskürtücüler kullanılmış ve her bir fidenin yaprak yüzeyi tamamen ıslanacak ancak damlama yapmayacak şekilde dikkatlice püskürtme yapılmıştır. Uygulamalar, bitkilerin transpirasyon hızının daha düşük olduğu ve stomaların genellikle açık olduğu sabah erken saatlerde veya akşam geç saatlerde gerçekleştirilerek etkin absorpsiyon maksimize edilmiştir.

Uygulama dozu ve sıklığı, aronya fidanlarının gelişim evresi ve potansiyel besin ihtiyacı göz önünde bulundurularak belirlenmiş ve toplamda 9 haftalık bir takip ve uygulama sürecini kapsamıştır. Bu dönem boyunca fide başına uygulanan çözelti miktarı, bitkinin büyümesiyle orantılı olarak artırılmıştır. Bu süreç Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Haftalık fide başına uygulanan çözelti miktarları

Şekil 3'de de görüldüğü üzere:

- 1. Hafta: Her gruba belirlenen konsantrasyonda 10ml çözelti uygulanmıştır (yaklaşık olarak fide başına 0.1ml düşecek şekilde). Bu başlangıç dozu, genç fidelerin strese girmemesi ve OS ne adaptasyon sağlaması amacıyla düşük tutulmuştur.

- 2. Hafta: Uygulama dozu 50ml'ye çıkarılmıştır. Bu artış, fidanların artan yüzey alanı ve metabolik ihtiyacına karşılık gelmiştir.
- 3.- 5. Haftalar Arası: Dozaj, 70ml'ye yükseltilerek sabit tutulmuştur. Bu evre, bitkinin hızlı vejetatif büyüme periyoduna denk gelmektedir.
- 6.- 9. Haftalar Arası: Denemenin son uygulama evresinde, en yüksek doz olan 100ml çözelti kullanılmıştır. Bu, OS'nin uzun süreli ve yüksek doz etkilerini gözlemlemeyi amaçlamıştır.

Kontrol grubuna ise bu 9 haftalık süreç boyunca, aynı zaman çizelgesine ve dozajlara uygun olarak yalnızca saf su yaprakdan püskürtme yöntemiyle uygulanmıştır. Uygulamalar süresince, bitkilerde herhangi bir fitotoksosite (bitki zehirlenmesi) belirtisi (yaprak yanığı, nekroz vb.) olup olmadığı düzenli olarak gözlemlenmiştir.

Tüm deneme süreci, uygulamaların başlangıcından son morfolojik ölçümlere kadar toplam 10 haftalık bir zaman çerçevesinde tamamlanmıştır. Bu süre, aronya fidanlarının farklı OS konsantrasyonlarına verdiği morfolojik tepkileri kapsamlı bir şekilde değerlendirmek için yeterli bir periyot olarak kabul edilmiştir.

3.2.5 Veri Toplama ve Morfolojik Ölçümler

OS uygulamalarının aronya (*Aronia melanocarpa*) fidanlarının büyüme ve gelişim parametreleri üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla, deneysel sürecin sonunda ve belirli aralıklarla sistemli bir gözlem ve ölçüm süreci yürütülmüştür. Bu süreç, fidanların morfolojik gelişimindeki nicel değişimleri kaydetmeyi hedeflemiştir. Toplamda 10 haftalık deneme periyodunun son haftasında (10. hafta), her bir fideden elde edilen morfolojik veriler, hassas ölçüm araçları kullanılarak toplanmıştır.

Araştırmada dikkate alınan ve ölçülen temel morfolojik büyüme ve gelişim parametreleri şunlardır:

- Kök Boğazı Çapı (mm): Bitkinin gövdesinin, kök sistemine bağlandığı en geniş noktadaki çapıdır. Bu parametre, bitkinin genel gelişimi ve odunlaşma derecesi hakkında önemli bir gösterge sunar (Kozłowski & Pallardy, 2002). Ölçümler, elektronik kumpas (dijital çap ölçer) aracılığıyla, hassasiyeti 0.01mm olan bir cihaz kullanılarak yapılmıştır. Her bir fidenin kök boğazı çapı, toprak seviyesinden hemen yukarıdan ve birbirine dik iki yönden ölçülerek ortalaması alınmıştır. Bu yöntem, ölçüm hatalarını minimize etmeyi amaçlamıştır.

- Sürgün Boyu (cm): Fidenin kök boğazı seviyesinden en uzun sürgünün ucuna kadar olan dikey yüksekliğıdir. Sürgün boyu, bitkinin vejetatif büyüme potansiyelinin doğrudan bir göstergesidir (Zhang, 2022). Ölçümler, bir cetvel kullanılarak 0.1cm hassasiyetle yapılmıştır. Her fidedeki en uzun sürgün belirlenerek bu ölçüm kaydedilmiştir.
- Kök Uzunluğu (cm): Fidenin en uzun kök ucundan kök boğazına kadar olan mesafedir. Kök gelişimi, bitkinin su ve besin elementi alımı kapasitesini doğrudan etkilediğı için hayati öneme sahiptir (Marschner, 2012). Kök uzunluğu ölçümü için fideler viyol kaplardan dikkatlice çıkarılmış, kök sistemine zarar vermeden topraktan arındırılmış ve en uzun kök, bir cetvel ile 0.1cm hassasiyetle ölçülmüştür.
- Sürgün Sayısı (adet): Her bir aronya fidesi üzerindeki aktif olarak gelişen sürgünlerin toplam sayısıdır. Sürgün sayısı, bitkinin dallanma kapasitesi ve genel vejetatif gelişimi hakkında bilgi verir. Bu parametre, görsel sayım yöntemiyle her bir fidede tek tek sayılarak kaydedilmiştir.

Tüm ölçümler, deney süresinin sonunda, yani 10. haftada, her bir tekerrürdeki tüm fidanlar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama süreci boyunca, ölçümlerin standart bir protokol dahilinde yapılmasına azami özen gösterilmiştir. Toplanan tüm ham veriler, daha sonraki istatistiksel analizler için uygun formatlarda kaydedilmiştir. Veri kayıtlarında olası insan hatalarını önlemek amacıyla çifte kontrol mekanizması uygulanmıştır.

3.2.6 Veri Analizi Yöntemleri

Verilerin normal dağılım gösterdiği ve varyansların homojen olduğu durumlarda, farklı OS konsantrasyonlarının aronya fidanlarının büyüme ve gelişim parametreleri (kök boğazı çapı, sürgün boyu, kök uzunluğu, sürgün sayısı) üzerindeki etkilerini karşılaştırmak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır (Snedecor & Cochran, 1989). ANOVA testi, ikiden fazla bağımsız grup ortalaması arasındaki istatistiksel olarak anlamlı farklılıkları tespit etmek için güçlü bir araçtır. Bu test, uygulanan OS konsantrasyonları ile fidanların morfolojik özellikleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını genel olarak belirlemeyi sağlamıştır.

ANOVA testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p < 0.05$) tespit edildiği durumlarda, farklı uygulama grupları arasındaki spesifik farklılıkların hangi gruplar

arasında olduğunu belirlemek amacıyla post-hoc karşılaştırma testleri uygulanmıştır. Bu çalışmada, Tukey HSD (Honestly Significant Difference) veya Duncan's Multiple Range Testi gibi çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır. Bu testler, her bir grup çifti arasındaki farklılıkları değerlendirerek, hangi OS konsantrasyonlarının kontrol grubundan veya diğer konsantrasyonlardan istatistiksel olarak anlamlı şekilde ayrıştığını ortaya koymuştur (Zar, 2010).

Tüm istatistiksel anlamlılık düzeyi, bilimsel araştırmalarda genel kabul gören $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir. Bu, elde edilen sonuçların şans eseri ortaya çıkma olasılığının %5'ten daha az olduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca, ortalamalar, standart hatalar ve diğer tanımlayıcı istatistikler, verilerin genel yapısını ve değişkenliğini görselleştirmek ve yorumlamak amacıyla hesaplanmıştır.

Bu kapsamlı istatistiksel analiz yaklaşımı, OS'nin aronya fidanlarının morfolojik özellikleri üzerindeki etkilerini bilimsel olarak doğrulamak, hipotezleri test etmek ve sonuçların güvenilirliğini sağlamak için titizlikle uygulanmıştır.

3.2.7 Çalışmanın Güvenilirliği ve Geçerliliği

Bilimsel bir araştırmanın temel niteliklerini oluşturan güvenilirlik (reliability) ve geçerlilik (validity), elde edilen bulguların kalitesi ve genellenebilirliği açısından kritik öneme sahiptir (Cohen vd., 2011; LeCompte & Goetz, 1982). Bu çalışma kapsamında, bu iki temel kriterin sağlanması için titizlikle çaba gösterilmiştir.

3.2.7.1 Güvenilirlik

Güvenilirlik, bir ölçüm aracının veya araştırma yönteminin, aynı koşullar altında tekrarlandığında tutarlı ve benzer sonuçlar verme derecesidir (Trochim & Donnelly, 2007). Bu tez çalışmasında güvenilirliği artırmak amacıyla aşağıdaki önlemler alınmıştır:

- **Standartlaştırılmış Materyal Kullanımı:** Deneyde kullanılan aronya fidanları, mikro çoğaltım teknikleriyle elde edilmiş ve başlangıçta homojen bir genetik ve morfolojik yapıya sahip bireylerden seçilmiştir. Bu durum, bitkiler arasındaki doğal varyasyonu minimize ederek, uygulama etkilerini daha net bir şekilde gözlemlemeye olanak tanımıştır.
- **Kontrollü Çevresel Koşullar:** Araştırma, sıcaklık, bağıl nem ve fotoperiyot gibi çevresel faktörlerin hassas bir şekilde kontrol edildiği bitki büyütme odalarında yürütülmüştür. Çevresel faktörlerdeki dalgalanmaların elimine

edilmesi, dış etkenlerden kaynaklanabilecek ölçüm hatalarını ve bitki tepkilerindeki tutarsızlıkları en aza indirmiştir.

- **Sistemik Uygulama Protokolü:** OS çözeltileri ve kontrol grubu uygulamaları, belirlenen dozajlar ve zaman çizelgelerine titizlikle uyularak yapılmıştır. Yapraktan püskürtme yöntemi için standart bir uygulama tekniği (örneğin, belirli bir mesafeden, bitkinin tüm yaprak yüzeyini kaplayacak şekilde) benimsenmiş, böylece her fideye eşit ve tutarlı miktarda çözelti ulaştığından emin olunmuştur.
- **Hassas Ölçüm Araçları ve Prosedürleri:** Morfolojik ölçümler (kök boğazı çapı, sürgün boyu, kök uzunluğu, sürgün sayısı) kalibre edilmiş elektronik kumpas ve mezura gibi hassas ölçüm araçlarıyla yapılmıştır. Ölçümlerin tek bir araştırmacı tarafından ve standart bir prosedür dahilinde gerçekleştirilmesi, gözlemci kaynaklı hata varyansını azaltmıştır (Patten & Newhart, 2017). Tekrarlı ölçümler ve ortalamaların alınması da ölçüm güvenilirliğini desteklemiştir.
- **Tekerrür Sayısı:** Her bir uygulama grubunun üç tekerrürden oluşması, deneysel varyasyonun daha iyi anlaşılmasına ve sonuçların istatistiksel olarak daha güçlü olmasına katkı sağlamıştır.

3.2.7.2 Geçerlilik

Geçerlilik, bir araştırmanın gerçekten neyi ölçmeyi veya hangi soruyu yanıtlamayı amaçlıyorsa onu ne kadar iyi başardığını ifade eder (Creswell & Creswell, 2018). Bu çalışmada geçerliliği sağlamak için hem iç hem de dış geçerlilik boyutları dikkate alınmıştır:

- **İç Geçerlilik:** İç geçerlilik, bağımsız değişkenin (OS uygulaması) bağımlı değişken (aronya fidanlarının büyüme ve gelişimi) üzerindeki etkisinin gerçekten bağımsız değişkenden kaynaklandığının güvence altına alınmasıdır. Bu bağlamda:
 - **Kontrol Grubu Kullanımı:** Kontrol grubunun varlığı, OS'nin etkilerini, diğer faktörlerden (sulamadan veya çevresel koşullardan kaynaklanan büyüme gibi) ayırt etmeye olanak tanımıştır.
 - **Randomizasyon (Tesadüf Parselleri):** Fidanların deney gruplarına rastgele atanması, gruplar arasındaki başlangıç farklılıklarını dengeleyerek önyargıyı azaltmıştır.

- Sabit Çevresel Koşullar: Bitki büyütme odalarında sabit tutulan sıcaklık, nem ve ışık döngüsü, büyüme ve gelişme üzerindeki dış faktörlerin etkisini minimize etmiştir.
- Dış Geçerlilik: Dış geçerlilik, araştırma bulgularının farklı ortamlara, popülasyonlara ve durumlara ne ölçüde genellenebileceği ile ilgilidir (Maxwell, 2013). Bu çalışma kontrollü laboratuvar koşullarında yürütüldüğünden, bulguların doğrudan saha koşullarına genellenebilirliği konusunda dikkatli olunmalıdır. Ancak, OS'nin temel fizyolojik etkileri üzerine elde edilen veriler, ileride yapılacak saha araştırmaları için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Kontrollü ortam, etki mekanizmalarının daha net anlaşılmasına olanak tanıdığı için temel bilimsel bulguların geçerliliğini artırmaktadır.

3.2.8 Araştırmacının Rolü

Bu yüksek lisans tez çalışmasında araştırmacı, tüm deneysel süreç boyunca aktif bir rol üstlenmiş ve çalışmanın bilimsel standartlara uygun bir şekilde yürütülmesinden sorumlu olmuştur. Araştırmacının rolü, çalışmanın tarafsızlığını ve objektifliğini sağlamak amacıyla titizlikle belirlenmiştir:

- Deneysel Tasarım ve Planlama: Araştırmacı, tez danışmanı ile iş birliği içinde, deney tasarımının oluşturulması, uygulama protokollerinin belirlenmesi, ölçüm parametrelerinin seçilmesi ve veri analiz yöntemlerinin planlanması süreçlerinde aktif olarak yer almıştır.
- Uygulama ve Bakım: OS çözeltilerinin hazırlanması ve aronya fidanlarına düzenli olarak yapraktan püskürtme yöntemiyle uygulanması araştırmacı tarafından bizzat gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, deneme süresince fidanların genel sağlığı, sulama ihtiyaçları ve olası hastalık/zararlı belirtileri gibi tüm bakım faaliyetleri titizlikle takip edilmiştir. Bu doğrudan katılım, uygulama sürecindeki tutarlılığın sağlanması açısından kritik olmuştur.
- Veri Toplama ve Kayıt: Tüm morfolojik ölçümler ve gözlemler, araştırmacı tarafından standart prosedürlere uygun olarak yapılmış ve titizlikle kaydedilmiştir. Verilerin doğru, eksiksiz ve hatasız bir şekilde toplanması ve dijital ortama aktarılması konusunda azami özen gösterilmiştir. Olası ölçüm hatalarını minimize etmek için çifte kontrol yöntemleri uygulanmıştır.

- Veri Analizi ve Yorumlama: Toplanan ham verilerin istatistiksel analiz yazılımı (SPSS) kullanılarak işlenmesi ve elde edilen sonuçların yorumlanması araştırmacının sorumluluğunda olmuştur. Bulguların literatürle karşılaştırılması, tartışılması ve sonuç çıkarılması aşamalarında analitik ve eleştirel bir yaklaşım sergilenmiştir.
- Etik ve Objektif Yaklaşım: Araştırmacı, çalışmanın her aşamasında bilimsel tarafsızlık ve objektiflik prensiplerine bağlı kalmıştır. Ön yargıdan uzak durularak, elde edilen tüm veriler şeffaf bir şekilde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Herhangi bir çıkar çatışmasından kaçınılmış ve araştırmanın etik kurallara uygunluğu sürekli gözetilmiştir (American Psychological Association, 2017).

Araştırmacının bu kapsamlı ve aktif rolü, çalışmanın güvenilir, geçerli ve bilimsel etik standartlarına uygun bir şekilde tamamlanmasına önemli katkı sağlamıştır.

4 BULGULAR

4.1 Bulgular

Bu bölümde, farklı OS dozlarının in vitro koşullarda üretilmiş aronya fidanlarının büyüme ve gelişim parametreleri üzerindeki etkilerine ilişkin istatistiksel analiz sonuçları sunulmuştur. Yapılan varyans analizi sonucunda, incelenen tüm parametreler (kök boğazı çapı, sürgün boyu, kök uzunluğu ve sürgün sayısı) için uygulamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

4.1.1 Kök Boğazı Çapı

Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının kök boğazı çapı üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F(3, 534) = 7.647$; $p < 0.001$). Uygulamalara göre kök boğazı çapı ortalama değerleri ve homojen gruplar Tablo 1'de sunulmuştur. Ayrıca elde edilen aronya fidelerinin 10. hafta sonu kök boğazı çapı ölçümleri Şekil 4'de gösterilmiştir.

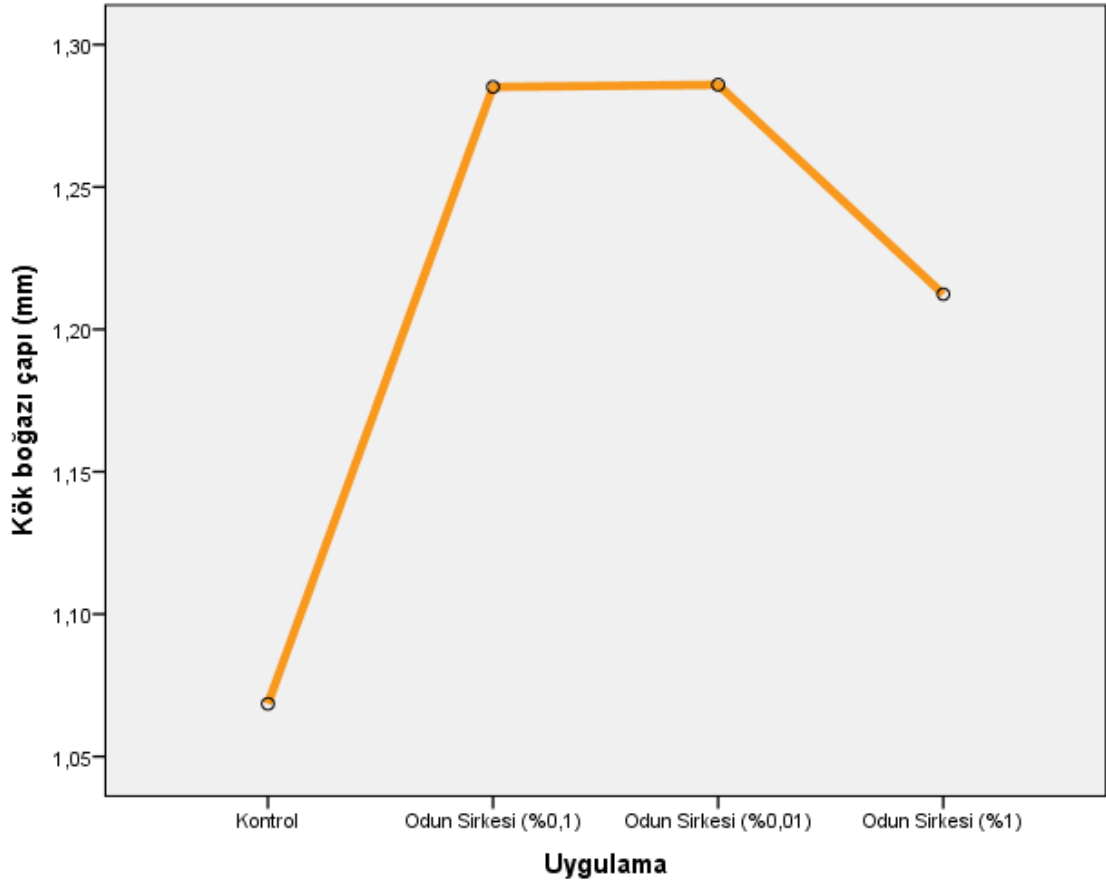
Şekil 4. 10. hafta sonu kök boğazı çapı ölçümleri

Tablo 1. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının kök boğazı çapı üzerindeki etkileri (Ortalama değerler ve istatistiksel gruplamalar).

Uygulama	N	Kök Boğazı Çapı (mm)	İstatistiksel Gruplama (Tukey HSD)
Kontrol	40	1.0685	B
OS %1 (yüzde 1)	195	1.2124	A
OS %0,1 (binde 1)	140	1.2851	A
OS %0,01 (on binde 1)	163	1.2859	A

Farklı harfler (a, b) %5 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıkları göstermektedir.

Tablo 4.1 incelendiğinde, en yüksek kök boğazı çapının OS %0,1 (binde 1) (1.2851 mm) ve OS %0,01 (on binde 1) (1.2859 mm) uygulamalarında elde edildiği görülmektedir. Bu uygulamalar ile OS %1 (yüzde 1) (1.2124 mm) uygulaması, kontrol grubuna (1.0685 mm) göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek kök boğazı çapı sağlamıştır ($p < 0.05$). OS %0,1 (binde 1), OS %0,01 (on binde 1) ve OS %1 (yüzde 1) uygulamaları kendi aralarında istatistiksel olarak benzer bir etki göstermiştir. Kök boğazı çapı değerlerinin uygulamalara göre değişimi Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının kök boğazı çapı üzerindeki etkileri

4.1.2 Sürgün Boyu

Aronya fidanlarının sürgün boyu üzerinde farklı OS dozlarının etkisi istatistiksel olarak oldukça önemli bulunmuştur ($F(3, 534) = 38.309$; $p < 0.001$). Uygulamalara ait sürgün boyu ortalama değerleri ve post-hoc test sonuçlarına göre homojen gruplamalar Tablo 2'de sunulmuştur. Ayrıca elde edilen aronya fidelerinin 10. hafta sonu sürgün boyu ölçümleri şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. 10. hafta sonu sürgün boyu ölçümleri

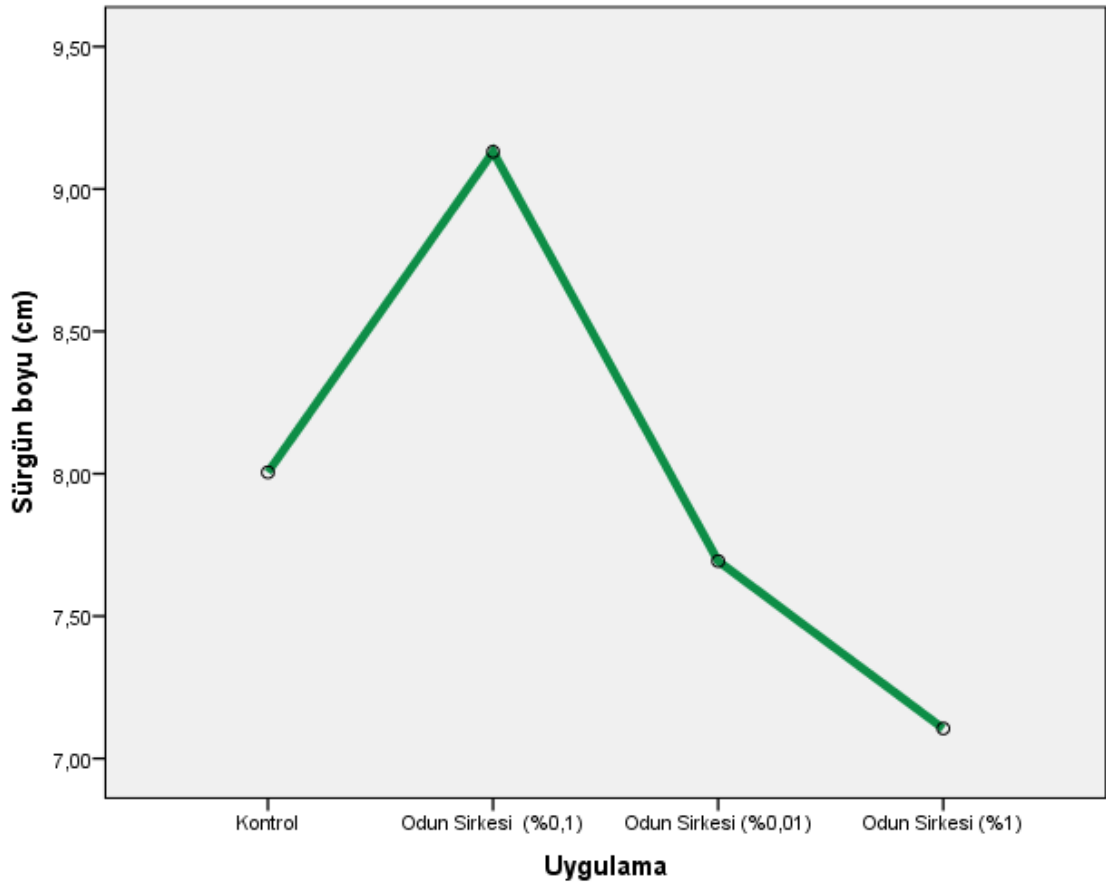
Tablo 2. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının sürgün boyu üzerindeki etkileri (Ortalama değerler ve istatistiksel gruplamalar)

Uygulama	N	Sürgün Boyu (cm)	İstatistiksel Gruplama (Tukey HSD)
OS %1 (yüzde 1)	195	7.1051	C
OS %0,01 (on binde 1)	163	7.6933	Bc
Kontrol	40	8.0050	b
OS %0,1 (binde 1)	140	9.1307	a

Farklı harfler (a, b, c) %5 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıkları göstermektedir.

Tablo 2 incelendiğinde, en uzun sürgün boyunun OS %0,1 (binde 1) uygulamasından (9.1307 cm) elde edildiği belirlenmiştir. Bu uygulama, kontrol grubu (8.0050 cm) ve diğer tüm OS dozlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek sürgün boyu sağlamıştır ($p < 0.05$). En düşük sürgün boyu ise OS %1 (yüzde 1) uygulamasında (7.1051

cm) gözlemlenmiştir. Kontrol grubunun sürgün boyu, OS %0,1 (binde 10) (7.6933 cm) uygulamasından istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur. OS %0,1 (binde 10) ve OS %1 (yüzde 1) uygulamalarının sürgün boyları, kontrol grubuna göre daha düşük seyretmiştir. Sürgün boyu değerlerinin uygulamalara göre değişimi şekil 7’ de gösterilmiştir.

Şekil 7. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının sürgün boyu üzerindeki etkileri

4.1.3 Kök Uzunluğu

Aronya fidanlarının kök uzunluğu üzerinde OS uygulamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir etki yarattığı tespit edilmiştir ($F(3, 534) = 73.040$; $p < 0.001$). Uygulamalara göre kök uzunluğu ortalama değerleri ve homojen gruplar Tablo 3’ te sunulmuştur. Ayrıca elde edilen aronya fidelerinin 10. hafta sonu kök uzunluğu ölçümleri şekil 8’ de gösterilmiştir.

Şekil 8. 10. hafta sonu kök uzunluğu ölçümleri

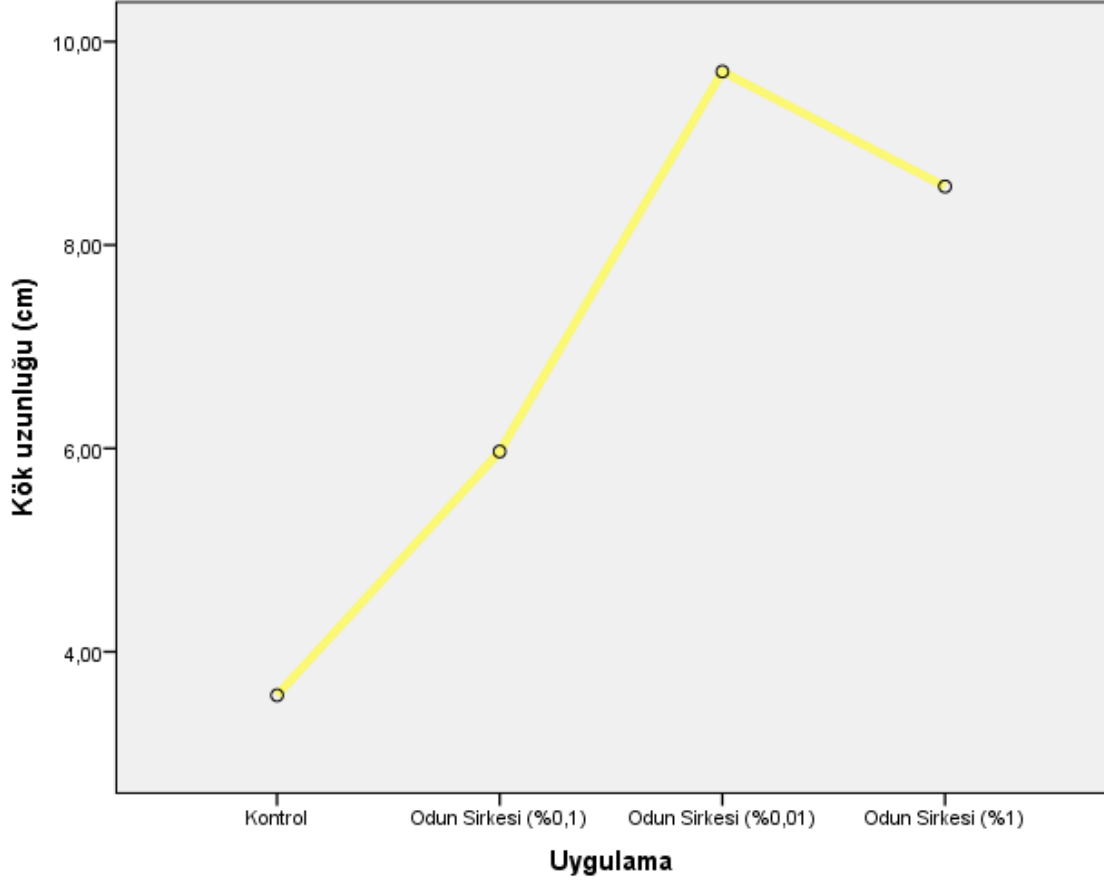
Tablo 3. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının kök uzunluğu üzerindeki etkileri (Ortalama değerler ve istatistiksel gruplamalar).

Uygulama	N	Kök Uzunluğu (cm)	İstatistiksel Gruplama (Tukey HSD)
Kontrol	40	3.5725	d
OS %0,1 (binde 1)	140	5.9693	c
OS %1 (yüzde 1)	195	8.5759	b
OS %0,01 (on binde 1)	163	9.7056	a

Farklı harfler (a, b, c, d) %5 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıkları göstermektedir.

Tablo 3'teki verilere göre, en uzun kök uzunluğu OS %0,01 (on binde 1) uygulamasında (9.7056 cm) elde edilmiştir. Bunu sırasıyla OS %1 (yüzde 1) (8.5759 cm) ve OS %0,1 (binde 1) (5.9693 cm) uygulamaları takip etmektedir. Kontrol grubunda (3.5725 cm) ise en düşük kök uzunluğu gözlemlenmiştir. Yapılan post-hoc testlerine göre, tüm OS uygulamaları kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha uzun kök uzunluğu sağlamıştır ($p < 0.05$). Ayrıca, OS uygulamaları kendi aralarında da istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermiş olup, en iyi sonuç OS %0,1 (binde 10)

uygulamasından elde edilmiştir. Kök uzunluğu değerlerinin uygulamalara göre değişimi Şekil 9’ da gösterilmiştir.

Şekil 9. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının kök uzunluğu üzerindeki etkileri

4.1.4 Sürgün Sayısı

Farklı OS dozlarının aronya fidanlarının sürgün sayısı üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F(3, 534) = 4.520$; $p = 0.004$). Uygulamalara ait sürgün sayısı ortalama değerleri ve homojen gruplar Tablo 4 'te gösterilmiştir.

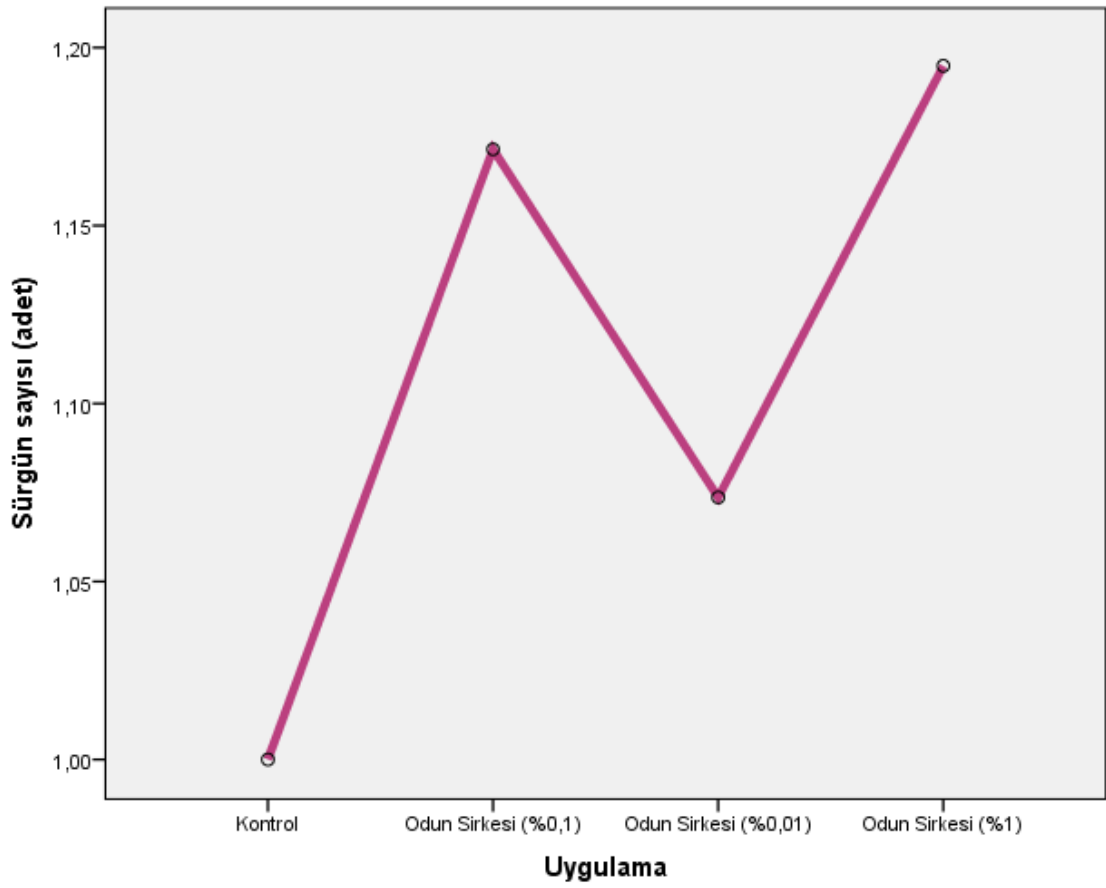
Tablo 4. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının sürgün sayısı üzerindeki etkileri (Ortalama değerler ve istatistiksel gruplamalar)

Uygulama	N	Sürgün Sayısı	İstatistiksel Gruplama (Tukey HSD)
----------	---	---------------	------------------------------------

Kontrol	40	1.00	b
OS %0,01 (on binde 1)	163	1.07	Ab
OS %0,1 (binde 1)	140	1.17	A
OS %1 (yüzde 1)	195	1.19	A

Farklı harfler (a, b) %5 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıkları göstermektedir.

Tablo 4 incelendiğinde, en yüksek sürgün sayısının OS %1 (yüzde 1) (1.19) ve OS %0,1 (binde 1) (1.17) uygulamalarında elde edildiği görülmektedir. Kontrol grubunda ise en düşük sürgün sayısı (1.00) kaydedilmiştir. OS %0,1 (binde 1) ve OS %1 (yüzde 1) uygulamaları, kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek sürgün sayısı sağlamıştır ($p < 0.05$). OS %0,01 (on binde 1) uygulaması (1.07) ise hem kontrol grubuyla hem de OS %0,1 (binde 1) ve OS %1 (yüzde 1) uygulamalarıyla istatistiksel olarak benzer bir grupta yer almıştır. Sürgün sayısı değerlerinin uygulamalara göre değişimi Şekil 10' da gösterilmiştir.

Şekil 10. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının sürgün sayısı üzerindeki etkileri.

4.1.5 Yaşama Yüzdesi

Çalışmada farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının yaşama yüzdeleri de değerlendirilmiştir. Her bir doz için başlangıçta dikilen fidan sayısı ve yaşayan birey sayıları dikkate alınarak hesaplanan yaşama yüzdeleri Tablo 5' te sunulmuştur.

Tablo 5. Farklı OS uygulamalarının aronya fidanlarının yaşama yüzdeleri

Uygulama	Başlangıçta Dikilen Fidan Sayısı	Yaşayan Fidan Sayısı	Yaşama Yüzdesi (%)
Kontrol	104	39	37.5
OS %0,1 (binde 1)	312	140	44.87
OS %0,01 (on binde 1)	312	163	52.24

OS %1 (yüzde 1)	312	195	62.5
OS %5 (yüzde 5)	312	3	0.96

Not: OS %5 (yüzde 5) uygulamasında sadece 3 bireyin yaşaması nedeniyle istatistiksel analizlere dahil edilmemiştir. Bu dozdaki yaşama yüzdesi, diğer uygulamalarla karşılaştırmak için yeterli istatistiksel güce sahip değildir.

5.1 Tartışma

Bu çalışmada, OS' nin *Aronia melanocarpa* fidanlarının büyüme ve gelişim parametreleri üzerindeki etkileri, kontrol grubu ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular, OS uygulamalarının, aronya fidanlarının kök boğazı çapı, sürgün boyu, kök uzunluğu ve sürgün sayısı gibi morfolojik özellikleri üzerinde dozaja bağlı olarak anlamlı farklılıklar yarattığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, OS' nin bitki büyüme düzenleyici potansiyeline ilişkin mevcut literatürle paralellik göstermekte, aynı zamanda bu özel bitki türü üzerindeki etkilerine dair önemli yeni veriler sunmaktadır. Çalışmanın bulguları, OS' nin düşük konsantrasyonlarda uygulandığında bitki gelişimini olumlu yönde teşvik ettiği, ancak belirli bir eşik değerin üzerindeki uygulamalarda olumsuz veya toksik etkilere yol açtığı yönündeki genel akademik yaklaşımla uyum içindedir. Bu çalışmada gözlemlenen, %0,1 ve %0,01 konsantrasyonlarının kontrol grubuna göre daha iyi sonuçlar vermesi, ancak daha yüksek konsantrasyonların beklenen etkiyi göstermemesi veya olumsuz etkilere neden olması bulgularını desteklemektedir. Bu durum, OS'nin bitki büyümesi üzerindeki etkisinin doğrusal olmayan, konsantrasyon bağımlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Shang vd., 2019).

OS'nin bitki büyümesini teşvik etme mekanizması, çok sayıda farklı bileşiğin (asetik asit, fenoller ve diğer organik bileşikler) sinerjik etkileşimi ile açıklanmaktadır (Kumlay, Eryiğit, 2011). Bu bileşikler, bitki köklerinin gelişimini ve besin maddesi alımını artırabilir. Araştırmalar, OS'nin toprak pH'ını düşürerek (asidik yapısı nedeniyle) mikro ve makro besin elementlerinin (özellikle fosfor ve potasyum) bitki tarafından alınabilirliğini artırdığını göstermektedir (Namlı vd., 2014).

Bulgular bölümünde gözlemlenen kök uzunluğundaki artışlar, literatürde belirtilen OS'nin kök gelişimini teşvik etme yeteneği ile örtüşmektedir. Örneğin, rockmelon bitkisi üzerine yapılan bir çalışmada, pirolignöz asit (OS) uygulamasının kökleri uzattığı ve bitki boyunu artırdığı rapor edilmiştir (Zulkarami vd., 2011).

Çalışmada OS'nin sürgün sayısı üzerindeki olumlu etkisi de dikkat çekicidir. Bu bulgu, OS'nin yalnızca morfolojik büyümeyi değil, aynı zamanda bitkinin vejetatif gelişimini de teşvik ettiğini göstermektedir. Bu, literatürde bahsedilen OS nin, bitki büyüme düzenleyici ve hormon benzeri maddeler içermesiyle açıklanabilir (Birol & Günal, 2022). Bu maddeler, bitkinin hormonal dengesini etkileyerek sürgün oluşumunu ve genel biyokütle üretimini artırabilir. Mısır bitkisi üzerine yapılan bir çalışmada, OS ve biyokömür kombinasyonunun gövde çapı, yaş ve kuru ağırlığı artırdığı bulunmuştur (Birol & Günal, 2022), bu da bu çalışmanın kök boğazı çapı üzerindeki bulgularını desteklemektedir.

Bununla birlikte, OS'nin yüksek konsantrasyonlarda uygulandığında fitotoksik etkiler göstermesi, literatürdeki diğer çalışmalarla da tutarlıdır. Narenciye anaçları üzerinde yapılan bir araştırma, %1 ve %2'lik OS konsantrasyonlarının kök kuru ağırlığını azalttığını ve element alımını olumsuz etkilediğini bulmuştur (Çimen vd., 2013). Bu, OS'nin konsantrasyonunun bitki sağlığı üzerindeki kritik önemini vurgulamaktadır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar da bu görüşü pekiştirmektedir. Yüksek konsantrasyonlarda OS'nin içeriğindeki bazı bileşikler bitki hücreleri için toksik olabilir veya toprak çözeltisinin ozmotik basıncını artırarak su ve besin alımını zorlaştırabilir.

Bu çalışmanın bulguları, aronya yetiştiriciliği ve genel olarak sürdürülebilir tarım uygulamaları için önemli pratik karşılıklara sahiptir. Aronya, antioksidan içeriği yüksek bir süper meyve olarak son yıllarda popülerlik kazanmıştır. Organik yetiştiricilik yöntemlerine olan ilginin artmasıyla birlikte, kimyasal gübre ve pestisitlere alternatif olarak OS gibi doğal girdilerin kullanımı büyük önem taşımaktadır (Turhan, 2005).

Bu çalışmada belirlenen en uygun OS konsantrasyonlarının, aronya fidanlarının sağlıklı gelişimini teşvik etmesi, ticari aronya fidanı üretimi yapan işletmeler için maliyet etkin ve çevreci bir girdi sağlamaktadır. OS'nin aynı zamanda bitkilerin abiyotik streslere (kuraklık, tuzluluk, düşük sıcaklık) karşı direncini artırdığı da literatürde belirtilmektedir (Yüce vd., 2024).

Küresel iklim değişikliği ve değişken hava koşullarının tarım üzerindeki olumsuz etkileri göz önüne alındığında, aronya gibi adaptasyon yeteneği yüksek bir bitkinin, OS uygulamaları ile güçlendirilmesi, daha dirençli tarımsal sistemler oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

Ayrıca OS'nin patojenlere ve zararlılara karşı doğal bir savunma mekanizması sunduğu bilinmektedir. Çilek bitkileri üzerinde yapılan bir çalışma, OS uygulamasının kök-ur nematodu enfeksiyonunu %15 oranında azalttığını göstermiştir (Özdemir, 2022). Fındık kabuklarından elde edilen OS'nin küf mantarlarına karşı antifungal etkiye sahip olduğu da kanıtlanmıştır (Koç vd., 2018). Bu bulgular, aronya fidanlarının hastalık ve zararlılara karşı korunması için sentetik kimyasallara alternatif bir strateji olarak OS kullanımının potansiyelini artırmaktadır.

Ancak, OS'nin spesifik olarak *Aronia melanocarpa* üzerindeki etkilerini inceleyen başka bir akademik çalışma henüz tespit edilmemiştir. Bu durum, bu çalışmanın literatüre yeni ve özgün bir katkı sağladığını göstermektedir. Mevcut literatürdeki benzer çalışmalar daha çok sebze ve tahıl bitkileri üzerine odaklanmıştır (lahana, rockmelon, mısır, vb.) (Yüce vd., 2024; Zulkarami vd., 2011). Bu boşluğu doldurarak, bu çalışma aronya yetiştiriciliğinde yeni bir organik girdinin potansiyelini bilimsel olarak ortaya koymaktadır.

Teorik olarak bu çalışmanın bulguları, OS'nin bitki büyümesini etkileyen mekanizmalarının sadece bir veya birkaç bileşiğe değil, kompleks bir bileşenler bütününe dayandığı hipotezini desteklemektedir. OS'nin içeriğindeki asetik asit ve fenolik bileşikler gibi biyoaktif maddeler, bitkinin metabolizmasını, hücresel sinyal yollarını ve gen ekspresyonunu etkileyerek büyüme ve gelişmeyi düzenleyebilir. Bu bulgular, OS'nin bitki fizyolojisi üzerindeki etkilerini daha derinlemesine incelemek için gelecekteki çalışmalara bir zemin hazırlamaktadır.

Pratik karşılıkları ise daha somuttur. Aronya yetiştiricileri, bu çalışmanın sonuçlarını kullanarak fidanlık aşamasında OS'nin uygun konsantrasyonlarını belirleyebilir ve böylece fidanlarının daha hızlı ve sağlıklı bir şekilde büyüyerek tarlaya dikime hazır hale gelmesini sağlayabilirler. Bu, hem fidan kalitesini artırır hem de üretim döngüsünü kısaltabilir. Ayrıca, OS'nin doğal yapısı, organik aronya üretimi yapan çiftçiler için de önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, OS'nin aronya fidanlarının büyümesi üzerindeki olumlu etkilerini bilimsel olarak kanıtlamış ve bu alandaki bilgi boşluğunu doldurmuştur. Elde edilen veriler, OS'nin sürdürülebilir aronya yetiştiriciliğinde potansiyel bir organik girdi olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Bulguların literatürdeki diğer çalışmalarla

karşılaştırılması, OS'nin konsantrasyona bağı etkilerinin evrensel bir doğaya sahip olduğunu ve farklı bitki türlerinde benzer mekanizmalarla işlediğini ortaya koymaktadır.

6

SONUÇLAR

6.1 Sonuçlar

Bu yüksek lisans tezi kapsamında yürütülen deneysel çalışmanın temel amacı, farklı OS konsantrasyonlarının in vitro koşullarda üretilmiş aronya (*Aronia melanocarpa*) fidanlarının büyüme ve gelişim parametreleri üzerindeki etkilerini belirlemektir. Elde edilen bulgular, çalışmanın bu amacına ulaştığını ve OS'nin aronya fidanları üzerinde anlamlı ve konsantrasyona bağlı olarak değişen bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, kontrol grubuna kıyasla OS'nin %0,1 ve %0,01 oranındaki uygulamalarının, fidanların kök boğazı çapı, gövde uzunluğu, kök uzunluğu ve sürgün sayısı gibi morfolojik özelliklerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artırdığı tespit edilmiştir. Bu, söz konusu konsantrasyonların aronya fidanı üretiminde biyostimülant olarak kullanılabileceğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, %1 gibi daha yüksek bir konsantrasyonun, özellikle gövde uzunluğu gibi bazı parametrelerde olumlu bir etki göstermediği ve hatta bazı durumlarda kontrol grubunun gerisinde kaldığı gözlemlenmiştir. Bu durum, OS'nin bitki büyümesi üzerindeki etkisinin doğrusal olmadığını ve optimum bir dozaj aralığına sahip olduğunu doğrulamaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, OS'nin aronya yetiştiriciliğinde sentetik kimyasallara alternatif, sürdürülebilir ve etkili bir girdi olarak kullanılabileceğine dair güçlü bilimsel kanıtlar sunmaktadır.

7

ÖNERİLER

Bu yüksek lisans tezinin bulguları, OS'nin *Aronia melanocarpa* fidanlarının büyüme ve gelişim süreçleri üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymuştur. Elde edilen veriler ışığında, hem aronya yetiştiriciliği sektöründeki uygulayıcılara hem de gelecekte bu konuda araştırma yapacak akademisyenlere yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

7.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. OS Kullanımı: Aronya fidanı üreticileri ve yetiştiricileri, fidanlık aşamasında vejetatif gelişimi desteklemek amacıyla OSni etkili bir biyostimülant olarak kullanabilirler. Bu çalışmada belirlenen %0,1 ve %0,01 konsantrasyonlarının, fidanların morfolojik gelişimini önemli ölçüde artırdığı tespit edilmiştir. Uygulayıcıların bu oranları temel alarak kontrollü denemeler yapması ve kendi koşullarına en uygun dozajı belirlemesi önerilmektedir.
2. Sürdürülebilir Tarım Pratikleri: OS'nin doğal yapısı ve çevreci özellikleri göz önüne alındığında, kimyasal gübre ve pestisit kullanımını azaltmak isteyen organik aronya yetiştiricileri için bu ürün önemli bir alternatif sunmaktadır. OS'nin aynı zamanda bitkilerin abiyotik streslere karşı direncini artırma ve bazı patojenlere karşı koruma sağlama potansiyeli, sürdürülebilir tarımsal uygulamaları destekleyecektir.
3. Fidan Kalitesinin Artırılması: OS uygulaması ile elde edilen daha güçlü ve sağlıklı kök-gövde yapısına sahip fidanlar, tarla koşullarına daha kolay adapte olacak ve verim potansiyelini artıracaktır. Bu nedenle, fidanlık aşamasında OS uygulamalarının bir standart haline getirilmesi önerilmektedir.

7.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Mekanizmaya Yönelik Derinlemesine Çalışmalar: OS'nin bitki büyümesini teşvik eden temel fizyolojik ve moleküler mekanizmaları daha detaylı

incelenmelidir. Kök ve yaprak dokularında hormonal seviyeler (örneğin, sitokinin, oksin), fotosentez oranları, klorofil içeriği, stomatal iletkenlik ve antioksidan enzim aktiviteleri üzerine OS'nin etkilerini belirlemek, etki mekanizmasının anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

2. Farklı Uygulama Yöntemleri ve Zamanlamaları: Bu çalışmada kullanılan sulama yöntemi dışında, yapraktan püskürtme veya tohum ıslatma gibi farklı uygulama yöntemlerinin ve büyüme döneminin farklı aşamalarındaki uygulama zamanlamalarının fidan gelişimi üzerindeki etkileri araştırılmalıdır.
3. Çeşitli Sirke Kaynaklarının Karşılaştırılması: OS'nin kaynağı (meşe, kayın, fındık kabuğu, vb.) içeriğindeki biyoaktif bileşenleri etkilemektedir. Farklı bitki artıklarından elde edilen odun sirkelerinin aronya fidanları üzerindeki etkileri karşılaştırılarak en verimli kaynağın belirlenmesi, endüstriyel üretim için önemli bir bilgi sağlayacaktır.
4. Toprak Mikrobiyotası ve Bitki Sağlığı: OS'nin toprak mikrobiyotasını nasıl etkilediği ve bu etkinin bitki beslenmesi ile hastalık direncine olan katkıları, metagenomik ve mikrobiyolojik analiz yöntemleri kullanılarak incelenmelidir.
5. Tarla Koşullarında Uzun Vadeli Denemeler: Kontrollü ortamda elde edilen bu sonuçların, farklı toprak tipleri ve iklim koşulları altında tarla denemeleri ile doğrulanması, OS'nin ticari aronya bahçelerindeki uzun vadeli performansı ve meyve verimi ile kalitesi üzerindeki etkilerinin belirlenmesi için gereklidir.

KAYNAKLAR

- Akçakaya, A., Eskioğlu, O., Atay, H., & Demir, Ö. (2013). Yeni senaryolarla Türkiye için iklim değişikliği projeksiyonları. Ankara: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü.
- Akkurt, B., Günal, H., Erdem, H., & Günal, E. (2020). Piroliz sıcaklığının biyoçarların bazı fiziksel ve kimyasal özellikleri üzerine etkileri. *Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Dergisi*, 8(1), 1–13.
- Allkin, B. (2017). *Useful plants – medicines: At least 28,187 plant species are currently recorded as being of medicinal use*. London.
- American Psychological Association. (2017). *Publication manual of the American Psychological Association* (6. baskı). Washington, DC: Author.
- Apai, W., & Thongdeethae, S. (2001). Wood vinegar: New organic for Thai agriculture. In *The 4th Toxicity Division Conference* (ss. 166–169). Department of Agriculture.
- Atar, N. (2018). Zonguldak Gümeli yöresindeki anıt porsuk (*Taxus baccata* L.)’un çelikle üretilmesi üzerine bir araştırma [Yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Atar, N. (2024). Sürdürülebilir ormancılık kapsamında Bartın yöresinde defne (*Laurus nobilis* L.) üretimi üzerine meşcere kuruluş özelliklerinin ve iklim değişikliğinin etkileri [Doktora tezi]. Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bartın.
- Bayram, E., Kırıcı, S., Tansı, S., Yılmaz, G., Arabacı, O., Kızıl, S., & Telci, İ. (2010, Ocak 11–15). Tıbbi ve aromatik bitkiler üretiminin artırılması olanakları. *Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi*. Ankara.
- Bhatti, J., Lal, R., Apps, M. J., & Price, M. A. (2006). *Climate change and ecosystems*. New York, Boca Raton, Londra: Taylor & Francis Group.
- Birol, M., & Günal, E. (2022). Odun sirkesinin tarımda kullanımı. *BŞEÜ Fen Bilimleri Dergisi*, 9(1), 596–608.
- Bolling, B. W., Taheri, R., Pei, R., Kranz, S., Yu, M., Durocher, S. N., & Brand, M. H. (2015). Harvest date affects Aronia juice polyphenols, sugars, and antioxidant activity, but not anthocyanin stability. *Food Chemistry*, 187, 189–196.
- Bouket, A. C., Narmani, A., Tavasolee, A., Elyasi, G., Abdi, A., Naeimi, S., & Belbahri, L. (2022). In vitro evaluation of wood vinegar (pyroligneous acid) VOCs inhibitory effect against a fungus-like microorganism *Ovatisporangium* isolate recovered from tomato fields in Iran. *Agronomy*, 12(7), 1609.
- Boztaş, G., Avcı, A. B., Arabacı, O., & Bayram, E. (2021). Tıbbi ve aromatik bitkilerin dünyadaki ve Türkiye’deki ekonomik durumu. *Teorik ve Uygulamalı Ormancılık*, 1, 27–33.

- Cardinale, B. J., Duffy, J. E., Gonzales, A., Hooper, D. U., Perrings, C., Venail, P., & Naeem, S. (2012). Biodiversity loss and its impact on humanity. *Nature*, 59–67.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in education* (7. baskı). Routledge.
- Crepier, J., Le Masle, A., Charon, N., Albrieux, F., Duchene, P., & Heinisch, S. (2018). Ultra-high performance supercritical fluid chromatography hyphenated to atmospheric pressure chemical ionization high resolution mass spectrometry for the characterization of fast pyrolysis bio-oils. *Journal of Chromatography B*, 1086, 38–46.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5. baskı). Sage Publications.
- Çimen, B., Yeşiloğlu, T., Yılmaz, B., & İncesu, M. (2013). Farklı tuz konsantrasyonlarının bazı turuncgil anaçlarının fotosentetik performansları üzerine etkileri. *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi*, 6(2), 13–18.
- Çimen, İ., Karadeniz, T., & Şahin, M. (2013). Effects of wood vinegar on citrus rootstocks: Growth and nutrient uptake. *Journal of Agricultural Sciences*, 19(2), 125–132.
- Demir, C., Şimşek, O., & Hamzaçebi, H. (2002). Fındıkta küf florası ve aflatoksin oluşumunun araştırılması. *Gıda*, 27(4).
- Demirbaş, A. (2002). Partly chemical analysis of liquid fraction of flash pyrolysis products from biomass in the presence of sodium carbonate. *Energy Conversion and Management*, 43, 1801–1809.
- Denev, P., Číž, M., Kratchanova, M., & Blazheva, D. (2019). Black chokeberry (*Aronia melanocarpa*) polyphenols reveal different antioxidant, antimicrobial and neutrophil-modulating activities. *Food Chemistry*, 284, 108–117. <https://doi.org/10.1016/j.foodchem.2019.01.108>
- Deutsch, C. A., Tewksbury, J. J., Tigchelaar, M., Battisti, D. S., Merrill, S. C., Huey, R. B., & Naylor, R. L. (2018). Increase in crop losses to insect pests in a warming climate. *Science*, 361(6405), 916–919. <https://doi.org/10.1126/science.aat3466>
- Elliott, J., Deryng, D., Müller, C., Frieler, K., Konzmann, M., Gerten, D., Glotter, M., Flörke, M., Wada, Y., Best, N., Eisner, S., Fekete, B. M., Folberth, C., Foster, I., Gosling, S. N., Haddeland, I., Khabarov, N., Ludwig, F., Masaki, Y., Olin, S., Rosenzweig, C., Ruane, A. C., Satoh, Y., Schmid, E., Stacke, T., Tang, Q., & Wisser, D. (2014). Constraints and potentials of future irrigation water availability on agricultural production under climate change. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(9), 3239–3244. <https://doi.org/10.1073/pnas.1222474110>
- Engin, S. P., Mert, C., Fidancı, A., & Boz, Y. (2016). Aronya (*Aronia melanocarpa* (Michx.) Elliot) meyve türünde morfolojik incelemeler. *Bahçe*, 45(2), 71–78.
- FAO. (2023a). *Sustainable and climate-resilient production of medicinal plants*. Food and Agriculture Organization of the United Nations. <https://www.fao.org>
- FAO. (2023b). *The state of food and agriculture 2023 – Revealing the true cost of food to transform agrifood systems*. Rome: FAO. <https://doi.org/10.4060/cc7724en>

- FAO. (2025, Ocak 26). *Trade in medicinal plants*. FAO. <http://www.fao.org/3/af285e/af285e00.pdf>
- Faydaoğlu, E., & Sürücüoğlu, M. S. (2011). Geçmişten günümüze tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanılması ve ekonomik önemi. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 11(1), 52–67.
- Fedeli, R., Vannini, A., Celletti, S., Maresca, V., Munzi, S., Cruz, C., ... & Loppi, S. (2023). Foliar application of wood distillate boosts plant yield and nutritional parameters of chickpea. *Annals of Applied Biology*, 182(1), 57–64.
- Gaston, K. J., & Spicer, J. I. (2004). *Biodiversity: An introduction* (2. baskı). Oxford, UK: Blackwell Publishing.
- Göktaş, Ö., & Gıdık, B. (2019). Tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanım alanları. *Bayburt Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 2(1), 136–142.
- Grewal, A., Abbey, L., & Gunupuru, L. R. (2018). Production, prospects and potential application of pyroligneous acid in agriculture. *Journal of Analytical and Applied Pyrolysis*, 135, 152–159.
- Gurčík, Ľ., Bajusová, Z., Ladvenicová, J., Palkovič, J., & Novotná, K. (2023). Cultivation and processing of modern superfood—*Aronia melanocarpa* (black chokeberry) in Slovak Republic. *Agriculture*, 13(3), 604. <https://doi.org/10.3390/agriculture13030604>
- Hirvi, T., & Honkanen, E. (1985). Analysis of the volatile constituents of black chokeberry (*Aronia melanocarpa* Ell.). *Journal of the Science of Food and Agriculture*, 36(9), 808–810.
- IPCC. (2019). *Climate change and land: An IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems*. Cambridge University Press. <https://www.ipcc.ch/srccl/>
- IPCC. (2021). *Climate change 2021: The physical science basis*. Cambridge University Press. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1>
- Janni, M., Maestri, E., Gullì, M., Marmioli, M., & Marmioli, N. (2024). Plant responses to climate change: How global warming may impact food security. *Frontiers in Plant Science*, 14, 1297569. <https://doi.org/10.3389/fpls.2023.1297569>
- Jeppsson, N., & Johansson, R. (2000). Changes in fruit quality in black chokeberry (*Aronia melanocarpa*) during maturation. *Journal of Horticultural Science & Biotechnology*, 75(3), 340–345.
- Karakoyun, M. (2023). Aronya (*Aronia melanocarpa*) bitkisinin geçici daldırma biyoreaktör sistemi ile mikroçoğaltımı [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Karl, T. R., & Trenberth, K. E. (2003). Modern global climate change. *Science*, 302(5651), 1719–1723.
- Kask, K. (1987). Large-fruited black chokeberry (*Aronia melanocarpa*). *Fruit Varieties Journal*, 41, 47.
- Kırıcı, S., Bayram, E., Tansı, S., Arabacı, O., Baydar, H., Telci, İ., & Özel, A. (2020, Ocak 13–17). Tıbbi ve aromatik bitkilerin üretiminde mevcut durum ve gelecek. *Türkiye Ziraat Mühendisliği IX. Teknik Kongresi*. Ankara.

- Koç, İ., Yardım, E. N., Çelik, A., Mendeş, M., Mirtağioğlu, H., & Namlı, A. (2018). Fındık kabuklarından elde edilmiş odun sirkesinin in-vitro şartlarında küf etmenlerine karşı antifungal etkisinin belirlenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 7(2), 296–300. <https://doi.org/10.17798/bitlisfen.425809>
- Kozłowski, T. T., & Pallardy, S. G. (2002). Acclimation and adaptive responses of woody plants to environmental stresses. *Botanical Review*, 68(2), 270–334.
- Kumlay, A. M., & Eryiğit, T. (2011). Bitkilerde büyüme ve gelişmeyi düzenleyici maddeler: Bitki hormonları. *Journal of the Institute of Science and Technology*, 1(2), 47–56.
- Kulling, S. E., & Rawel, H. M. (2008). Chokeberry (*Aronia melanocarpa*) – A review on the characteristic components and potential health effects. *Phytochemistry Reviews*, 7(2), 179–190.
- Lähde, E., Laiho, O., & Norokorpi, Y. (1999). Diversity-oriented silviculture in the boreal zone of Europe. *Forest Ecology and Management*, 118(1–3), 223–243.
- LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52(1), 31–60.
- Li, Z., Wu, L., Sun, S., Gao, J., Zhang, H., Zhang, Z., & Wang, Z. (2019). Disinfection and removal performance for *Escherichia coli*, toxic heavy metals and arsenic by wood vinegar-modified zeolite. *Ecotoxicology and Environmental Safety*, 174, 129–136.
- Lobell, D. B., Schlenker, W., & Costa-Roberts, J. (2011). Climate trends and global crop production since 1980. *Science*, 333(6042), 616–620. <https://doi.org/10.1126/science.1204531>
- Lukyanets, A. S., & Ryazantsev, S. V. (2016). Economic and socio-demographic effects of global climate change. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 6(8), 268–273.
- Mahoney, J. D., Hau, T. M., Connolly, B. A., & Brand, M. H. (2019). Sexual and apomictic seed reproduction in *Aronia* species with different ploidy levels. *HortScience*, 54(4), 642–646.
- Marschner, H. (2012). *Marschner's mineral nutrition of higher plants* (3. baskı). Academic Press.
- Maxwell, J. A. (2013). *Qualitative research design: An interactive approach* (3. baskı). Sage Publications.
- Mertoğlu, K., Eskimez, İ., Polat, M., Okatan, V., Korkmaz, N., Gülbandılar, A., & Bulduk, İ. (2021). Determination of antimicrobial and phytochemical characteristics of some blackberry cultivars. *Fresenius Environmental Bulletin*.
- Mezhenskyj, V. M., Shevchuk, L. M., Kovalchuk, S. P., Havryliuk, O. S., Levchuk, L. M., Babenko, S. M., & Vintskovska, Y. Y. (2024). Phytochemical analysis of *Aronia melanocarpa* and *Sorbaronia fallax* fruit. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*, 15(1), 49–54. <https://doi.org/10.15421/022407>
- Mopoung, S., & Udeye, V. (2015). Wood charcoal and wood vinegar production from mango tree wood by using 3 m³ carbonization. *International Journal of Applied Environmental Sciences*, 10(5), 1911–1922.

- Murashige, T. (1974). Plant propagation through tissue cultures. *Annual Review of Plant Physiology*, 25(1), 135–166.
- Namlı, A., Akça, M. O., Turgay, E. B., & Soba, M. R. (2014). Odun sirkesinin tarımsal kullanım potansiyelinin araştırılması. *Toprak Su Dergisi*, 3(1), 44–52.
- Neumann, R. P., & Hirsch, E. (2000). *Commercialisation of non-timber forest products: Review and analysis of research*. Bogor: Center for International Forestry Research.
- Nowak, D., Gośliński, M., & Szwengiel, A. (2021). Multidirectional potential of chokeberry in dietary supplement and cosmetic formulations. *Antioxidants*, 10(5), 784.
- Odabaşı, T., & Özalp, G. (1998). Ormanların işletilmesi yöntemleri ve doğaya uygun ormancılık anlayışı. *Orman Mühendisliği Dergisi*.
- Ogawa, M., & Okimori, Y. (2010). Pioneering works in biochar research. *Soil Research*, 48(7), 489–500.
- Oktan, E. (2015). Torul Orman İşletme Müdürlüğü doğal yaşlı orman alanlarında meşcere kuruluşları ve silvikültürel analizler [Doktora tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Orman Genel Müdürlüğü. (2021). *Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü faaliyet raporu*.
- Özdemir, F. G. G. (2022). Bazı bitki besin elementlerinin bitki paraziti nematodlar üzerine etkisi. *Bartın University International Journal of Natural and Applied Sciences (JONAS)*, 5(2), 114–121. <https://doi.org/10.55930/jonas.1185112>
- Özdemir, K., & Özkan, E. E. (2020). Aronia sp. meyvelerinin kimyasal bileşimi ve biyolojik aktiviteleri. *Ankara Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 44(3), 557–570.
- Özdiz, A. (2021). Bazı organik preparatların “Viking” aronya (*Aronia melanocarpa* (Michx.) Elliot) çeşidinin fidanlarının gelişimi üzerine etkileri [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Pachauri, R. K., Allen, M. R., Barros, V. R., Broome, J., Cramer, W., Christ, R., & Van Ypersele, J. P. (2014). *Climate change 2014: Synthesis report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Copenhagen: IPCC.
- Pangnakom, U., Kanlaya, S., & Kuntha, C. (2011). Efficiency of wood vinegar and extracts from some medicinal plants on insect control. *Advances in Environmental Biology*, 5(2), 477–482.
- Paoli, R., Feofilovs, M., Kamenders, A., & Romagnoli, F. (2022). Peat production for horticultural use in the Latvian context: Sustainability assessment through LCA modeling. *Journal of Cleaner Production*, 378.
- Patten, M. L., & Newhart, M. (2017). *Understanding research methods: An overview of the essentials* (10. baskı). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315183084>
- Polat, M., Güçlü, S. F., Okatan, V., Ercişli, S., Özaydın, A., Çolak, A. M., & Aşkın, M. A. (2017). Determination of phenolic compounds in Aronia genotypes grown in Turkey. *Oxidation Communications*, 40(1–I), 131–137.
- Polat, M., Mertoğlu, K., Eskimez, İ., & Okatan, V. (2020). Effects of the fruiting period and growing seasons on market quality in goji berry (L.). *Folia Horticulturae*, 32(2), 229–239.

- Raviv, M., Lieth, J. H., & Bar-Tal, A. (2008). *Soilless culture: Theory and practice*. Elsevier.
- Rupasinghe, H. P. V., Yu, L. J., Bhullar, K. S., & Bors, B. (2012). The effect of anthocyanins from *Aronia melanocarpa* on radical scavenging and cytotoxicity in liver cancer cells. *Journal of Functional Foods*, 4(1), 139–146.
- Rupasinghe, H. P. V., Yu, L. J., Bhullar, K. S., & Bors, B. (2012). Short communication: Haskap (*Lonicera caerulea*): A new berry crop with high antioxidant capacity. *Canadian Journal of Plant Science*, 92(7), 1311–1317.
- Sargıncı, M., & Beyazyüz, F. (2022). İklim değişikliğinin ormanlar üzerindeki etkisi: İklim akılcı ormancılık bakış açısı. *Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi*, 142–149.
- Sayer, J., Chokkalingam, U., & Poulsen, J. (2004). The restoration of forest biodiversity and ecological values. *Forest Ecology and Management*, 201(1), 3–11.
- Skoczyńska, A., Jędrzychowska, I., Poręba, R., Affelska-Jercha, A., Turczyn, B., Wojakowska, A., & Andrzejak, R. (2007). Influence of chokeberry juice on arterial blood pressure and lipid parameters in men with mild hypercholesterolemia. *Pharmacological Reports*, 59(Suppl. 1), 177–182.
- Smith, D. M., Larson, B. C., Kelty, M. J., & Ashton, P. S. (1997). *The practice of silviculture: Applied forest ecology* (9. baskı). John Wiley and Sons, Inc.
- Snedecor, G. W., & Cochran, W. G. (1989). *Statistical methods* (8. baskı). Iowa State University Press.
- Snebergrova, J., Cizkova, H., Neradova, E., Kapci, B., Rajchl, A., & Voldrich, M. (2014). Variability of characteristic components of *Aronia*. *Czech Journal of Food Sciences*, 32(1), 25–30.
- Spiecker, H. (2003). Silvicultural management in maintaining biodiversity and resistance of forest in Europe – Temperate zone. *Journal of Environmental Management*, 67(1), 55–65.
- Steel, R. G. D., & Torrie, J. H. (1980). *Principles and procedures of statistics: A biometrical approach* (2. baskı). McGraw-Hill.
- Taiz, L., & Zeiger, E. (2010). *Plant physiology* (5. baskı). Sinauer Associates.
- TEMA. (2013). *İklim, Türkiye değişikliği ve ormanlar*. Tema Vakfı İklim Değişikliği Kapasite Geliştirme Projesi.
- Ticktin, T. (2004). The ecological implications of harvesting non-timber forest products. *Journal of Applied Ecology*, 41(1), 11–21.
- Tiilikkala, K., Fagnäs, L., & Tiilikkala, J. (2010). History and use of wood pyrolysis liquids as biocide and plant protection product. *The Open Agriculture Journal*, 4(1), 111–118.
- Trochim, W. M. K., & Donnelly, J. P. (2007). *The research methods knowledge base* (3. baskı). Atomic Dog Publishing.
- Turhan, E. (2005). Organik tarımda odun sirkesi kullanımının önemi. *Ekoloji Dergisi*, 14(57), 15–20.
- Turhan, Ş. (2005). Tarımda sürdürülebilirlik ve organik tarım. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 11(1), 13–24.

- TÜBİTAK. (2023). *2022 yılı idari faaliyet raporu*. Ankara: TÜBİTAK.
- TÜİK. (2023). *Bitkisel üretim istatistikleri*. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://tuik.gov.tr>
- Türkeş, M., Sümer, U. M., & Kılıç, G. (2010). Spatial and temporal analysis of precipitation variability and trends in Turkey. *Theoretical and Applied Climatology*, 100(1–2), 35–51.
- Üre, P. (2014). Byzantine heritage, archaeology, and politics between Russia and the Ottoman Empire: Russian Archaeological Institute in Constantinople (1894–1914) [Doktora tezi]. London School of Economics and Political Science.
- Valcheva-Kuzmanova, S., Kuzmanov, K., Mihova, V., Krasnaliev, I., Borisova, P., & Belcheva, A. (2007). Antihyperlipidemic effect of *Aronia melanocarpa* fruit juice in rats fed a high-cholesterol diet. *Plant Foods for Human Nutrition*, 62(1), 19–24. <https://doi.org/10.1007/s11130-006-0036-2>
- Wu, X., Beecher, G. R., Holden, J. M., Haytowitz, D. B., Gebhardt, S. E., & Prior, R. L. (2004). Lipophilic and hydrophilic antioxidant capacities of common foods in the United States. *Journal of Agricultural and Food Chemistry*, 52(12), 4026–4037.
- Yüce, M., Ağar, G., & Yıldırım, E. (2024). Çay artıklarından elde edilen odun sirkesinin lahanada fide gelişimi üzerine etkisi. *Uluslararası Tarım ve Yaban Hayatı Bilimleri Dergisi*, 10(1), 16–22.
- Yüce, M., & Yıldırım, E. (2024). Strigalaktan uygulamalarının bitkilerde abiyotik stres şartlarına toleransı artırmadaki etkileri. *Erciyes Tarım ve Hayvan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 71–85.
- Zar, J. H. (2010). *Biostatistical analysis* (5. baskı). Prentice Hall.
- Zhang, F., Shao, J., Yang, H., Guo, D., Chen, Z., Zhang, S., & Chen, H. (2019). Effects of biomass pyrolysis derived wood vinegar on microbial activity and communities of activated sludge. *Bioresource Technology*, 279, 252–261.
- Zhang, K., Khan, Z., Liu, J., Luo, T., Zhu, K., Hu, L., & Luo, L. (2022). Germination and growth performance of water-saving and drought-resistant rice enhanced by seed treatment with wood vinegar and biochar under dry direct-seeded system. *Agronomy*, 12(5), 1223.
- Zhao, C., Liu, B., Piao, S., Wang, X., Lobell, D. B., Huang, Y., ... & Yu, J. (2017). Temperature increase reduces global yields of major crops in four independent estimates. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 114(35), 9326–9331.
- Zulkarami, B., Ashrafuzzaman, M., Husni, M. O., & Ismail, M. R. (2011). Effect of pyroligneous acid on growth, yield and quality improvement of rockmelon in soilless culture. *Australian Journal of Crop Science*, 5(12), 1508–1514. <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.005300006042339>

EK-1

T. C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
İLERİ TEKNOLOJİ EĞİTİM, ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ
Çiftlikköy Kampusu 33343 Yenişehir/MERSİN
Tel: 0324 361 0001 / 4955-62 T-Fax: 0324 3610153
<http://meitam.mersin.edu.tr>
iletteknoloji@mersin.edu.tr

ANALİZ RAPORU (Test Report)

Rapor No: Number of report	MEÜ.MR.0524/003
Rapor Tarihi: Date of report	16/05/2024
Numune Kodu: Name and identity of test item	0524/015
İstek Numarası: Order No	E-2721868
Müşterinin Adı/Adresi: Customer name/address	Velto Makine Çelik Konst. Müh. Ar-Ge Sanayi ve Tic. A.Ş. – Akdeniz Mah. GMK Bulvarı OPAT Otomotiv Mezitli/MERSİN

Deney ve /veya ölçüm sonuçları, genişletilmiş ölçüm belirsizlikleri (olması halinde) ve deney metodları bu sertifikanın tamamlayıcı kısmı olan takip eden sayfalarda verilmiştir .

The test end/or measurement results, the uncertainties (if applicable) with confidence probability and test methods are given on the following pages which are part of this report.

Mühür Seal	Tarih Date 16/05/2024	Laboratuvar Sorumlusu Head of Laboratory Öğr. Gör. Dr. Avnur GÜRÜL
----------------------	------------------------------------	---

* Bu rapor ve sonuçları Mersin Üniversitesi İleri Teknoloji Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz.
This report shall not be reproduced other than in full except with the permission of the laboratory.

* İmzasız ve mührsüz raporlar geçersizdir .

Testing reports without signature and seal are not valid.

* Bu rapor ve sonuçları ticaret ve reklam amaçlı kullanılamaz.

*** Bu raporda yer alan sonuçlar, sadece incelenen numunelere aittir.**

MEÜ.MR.FR-055/00

Sayfa 1 / 2

Yayın Tarihi: 02/02/2024

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
İLERİ TEKNOLOJİ EĞİTİM, ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ
ANALİZ RAPORU

Numune Kabul			
Numune Geliş Tarihi:	08/05/2024	Numune Geliş Türü:	Elden (x) Kargo () Yerde ()
Numune Ambalajı:	-	Numune Sayısı:	2
Deney Tarihi:	08-15/05/2024	Rapor Numarası:	MEÜ.MR.0524/003
Çevresel Şartlar:	Uygun	Rapor Tarihi:	16/05/2024
Analiz Metodu:	-		

ANALİZ SONUCU:

08/05/2024 tarihinde İleri Teknoloji Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi'ne getirilen 2 adet numunenin "Minimum İnhibitör Konsantrasyon (MİK)" sonuçları aşağıda verilmiştir:

Çizelge 1. Ampisilin MİK sonuçları.

	AMPİSİLİN	NAR	ZEYTİN
<i>S. aureus</i>	Tüm kons. etkili	62,50	125
<i>E. coli</i>	3,90	62,50	125

Çizelge 2. Flukonazol MİK sonuçları.

	FLUKONAZOL	NAR	ZEYTİN
<i>C. albicans</i>	Tüm kons. etkili	125	62,50
<i>C. glabrata</i>	250	125	250
<i>C. tropicalis</i>	15,60	62,50	62,50
<i>C. parapsilosis</i>	Tüm kons. etkili	31,25	31,25

Açıklamalar: Numune saklama süresi numunenin geliş tarihinden itibaren 30 takvim günüdür.
Bu rapor 2 sayfa olup, 2 asıl (1 asıl müşteriye, 1 asıl Merkez arşivine) olarak hazırlanmıştır.
Analiz Sorumluları: Öğr. Gör. Ayşegül ÇETİNKAYA

* Bu rapor ve sonuçları Mersin Üniversitesi İleri Teknoloji Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz.
This report shall not be reproduced other than in full except with the permission of the laboratory.

* İmzasız ve mühürlü raporlar geçerli değildir.

* Testing reports without signature and seal are not valid.

* Bu rapor ve sonuçları ticari ve reklam amaçlı kullanılamaz.

*** Bu raporda yer alan sonuçlar, sadece incelenen numunelere aittir.**

MEÜ.MR.FR-055/00

Sayfa 2 / 2

Yayın Tarihi: 02/02/2024

T. C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
İLERİ TEKNOLOJİ EĞİTİM, ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ
Çiftlikköy Kampusu 33343 Yenişehir/MERSİN
Tel: 0324 361 0001 / 4955-62 T-Fax: 0324 3610153
<http://metam.mersin.edu.tr>
ileriteknoloji@mersin.edu.tr

ANALİZ RAPORU (Test Report)	
Rapor No: Number of report	MEÜ.MR.0125/002
Rapor Tarihi: Data of report	24/01/2025
Numune Kodu: Name and identity of test item	1224/023
İstek Numarası: Order No	E-2950489
Müşterinin Adı/Adresi: Customer name/address	Velto Makine Çelik Konst. Müh. Ar-Ge Sanayi ve Tic. A.Ş. – Akdeniz Mah. GMK Bulvarı OPAT Otomotiv Mezitli/MERSİN

Deney ve /veya ölçüm sonuçları, genişletilmiş ölçüm belirsizlikleri (olması halinde) ve deney metodları bu sertifikanın tamamlayıcı kısmı olan takip eden sayfalarda verilmiştir .
The test and/or measurement results, the uncertainties (if applicable) with confidence probability and test methods are given on the following pages which are part of this report.

Mühür Seal	Tarih Date 24/01/2025	Laboratuvar Sorumlusu Head of Laboratory Öğr. Gör. Dr. Cihan GEGGEL
----------------------	------------------------------------	--

* Bu rapor ve sonuçları Mersin Üniversitesi-İleri Teknoloji Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz.
This report shall not be reproduced other than in full except with the permission of the laboratory.

* İmzasız ve mühürlü raporlar geçersizdir.

Testing reports without signature and seal are not valid.

* Bu rapor ve sonuçları ticaret ve reklam amaçlı kullanılamaz.

*** Bu raporda yer alan sonuçlar, sadece incelenen numunelere aittir.**

MEÜ.MR.FR-055/00

Sayfa 1 / 4

Yayın Tarihi: 02/02/2024

Çizelge 3. Odun sirkesi (zeytin çekirdeği) analiz sonuçları

1/1000/ ZEYTİN ÇEKİRDEĞİ	24 Saat	48 Saat	72 Saat	1/1000/ ZEYTİN ÇEKİRDEĞİ	24 Saat	48 Saat	72 Saat
KONTROL-1	2,9290	2,5506	2,9531	1/32-3	3,1300	2,8240	3,6321
KONTROL-2	3,0844	3,0477	2,0731	1/64-1	1,9867	2,6195	3,8003
KONTROL-3	3,3813	2,2861	2,6778	1/64-2	2,8765	1,7665	3,3985
½-1	2,4053	3,3665	2,4216	1/64-3	2,6631	3,0924	3,6494
½-2	2,0343	3,1771	2,5966	1/128-1	2,0141	2,9199	3,3721
½-3	1,8337	2,8581	1,8136	1/128-2	2,7466	2,9890	3,4238
1/8-1	1,9977	2,1489	3,0639	1/128-3	2,3338	3,0551	3,4589
1/8-2	2,8402	3,9597	3,9646	1/500-1	1,1276	2,0934	3,4310
1/8-3	1,6401	3,3282	3,7646	1/500-2	1,7772	2,0407	2,1538
1/32-1	2,3806	2,1810	3,9459	1/500-3	1,5663	3,2189	2,0155
1/32-2	2,0937	2,8443	3,9150				

Açıklamalar: Numune saklama süresi numunenin geliş tarihinden itibaren 30 takvim günüdür.

Bu rapor 4 sayfa olup, 2 asıl (1 asıl müşteriye, 1 asıl Merkez arşivine) olarak hazırlanmıştır.

Analiz Sorumluları: Doç. Dr. Derya YETKİN

* Bu rapor ve sonuçları Mersin Üniversitesi-İleri Teknoloji Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz.
This report shall not be reproduced other than in full except with the permission of the laboratory.

* İmzasız ve mühürlü raporlar geçersizdir.

Testing reports without signature and seal are not valid.

* Bu rapor ve sonuçları ticaret ve reklam amaçlı kullanılamaz.

*** Bu raporda yer alan sonuçlar, sadece incelenen numunelere aittir.**

MEÜ.MR.FR-055/00

Sayfa 4 / 4

Yayın Tarihi: 02/02/2024

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Sayı : E-81466379-320.04.02-15010632

16.07.2024

Konu : Odun Sirkesi

VELDO MAKİNE ÇELİK KONSTRÜKSİYON MÜHENDİSLİK ARGE SANAYİ VE TİCARET
ANONİM ŞİRKETİNE
ÇİFTLİKKÖY MAHALLESİ MERSİN ÜNİVERSİTESİ KAMPUS ALANI (KÜME EVLER)
TEKNOPARK Sit. MERSİN TEKNOPARK 2.İNKÜBATÖR BİNASI Apt. NO: 35 C/B8 YENİŞEHİR

İlgi : a) 26.03.2024 tarihli başvurunuz.
b) 13.06.2024 tarihli ve E-81466379-320.04.02-14676967 sayılı yazımız.

İlgi (a) yazı ile odun sirkesi adlı ürünün bitki koruma ürünü olarak kullanılıp kullanılmayacağı ile ilgili yapılan başvurunuz ve 06.06.2024 tarihinde ürün hakkında firmanız tarafından yapılan açıklamalar incelenmiştir. Komisyon tarafından "Ürün bitki koruma ürünü olarak değerlendirilebilir. Yeni bir bitki koruma ürünü şeklinde başvuru yapılması ve değerlendirilmesi uygundur" kararı çıkmıştır. Ancak bitki koruma ürünü olarak yapılacak başvurunun "Bitki Koruma Ürünlerinin Ruhsatlandırılması ve Piyasaya Arzı Hakkında Yönetmelik ve Bitki Koruma Ürünlerinin Onayına Esas Denemeleri Yapacaklar Hakkında Yönetmelik" hükümleri doğrultusunda yürütülmesi gerekmektedir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Dr. Nesrin ÇAKIR ARICAN
Bakan a.
Daire Başkanı

Markanın Tanımı Description of the Mark

TSEK veya / or **т-с-е-к**

BELGE NUMARASI

REFERENCE NUMBER OF LICENCE

0413243-TSEK-01/01

BELGENİN İLK VERİLİŞ TARİHİ

DATE OF FIRST ISSUE OF LICENCE

13.12.2024

BELGENİN SON GEÇERLİLİK TARİHİ

LICENCE VALID UNTIL

13.12.2025

BELGE SAHİBİ KURULUŞUN ADI

NAME OF THE LICENCE HOLDER

VELDO MAKİNE ÇELİK KONSTRÜKSİYON MÜHENDİSLİK ARGE
SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

BELGE SAHİBİ KURULUŞUN ADRESİ

ADDRESS OF THE LICENCE HOLDER

AKDENİZ MAH. GAZİ MUSTAFA KEMAL BULVARI BLV. OPAT
WOLKWOGEN NO:990 A MEZİTLİ MERSİN

ÜRETİM YERİ ADI

NAME OF THE MANUFACTURING PLACE

VELDO MAKİNE ÇELİK KONSTRÜKSİYON MÜHENDİSLİK ARGE
SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

ÜRETİM YERİ ADRESİ

ADDRESS OF THE MANUFACTURING PLACE

ALATA BAHÇE BİTKİLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ ALPARSLAN
TÜRKEŞ BULVARI NO: 492 MERSİN

TESCİLLİ TİCARİ MARKASI

REGISTERED TRADE MARK

v-pyro pyrolysis technology & products

İLGİLİ BELGELENDİRME KRİTERİ

RELATED TURKISH STANDARD

TSE K 665 / 16.09.2024

BELGE KAPSAMI

SCOPE OF LICENCE

- Odun sirkisi -Biyokütle atıklarının pirolizi ile üretilen (pirolinyöz asit)

e-imzalı/e-signed

16/12/2024

Belgelendirme Merkezi Başkanı Adına
FATİH KURT

TSE ADANA BELGELENDİRME MÜDÜRÜ

*Bu belge, belgelendirilen ürünün, üretim yerinin Enstitümüzün belirlediği şartları karşıladığını da gösterir.

*Bu belge, hiç bir suretle tahrif edilemez, kısmen veya okunmasını zorlaştıracak şekilde çoğaltılamaz, kızıltı ve silinti yapılamaz.

*TSE ADANA BELGELENDİRME MÜDÜRLÜĞÜ * Adres: Yakapınar Mah. D-400 Bulvarı No:174 Yüreğir * Telefon: 03224581940-41* Faks: 03224588243

*TSE BELGELENDİRME MERKEZ BAŞKANLIĞI; Adres: Necatibey Cad. No:112 06100 Bakanlıklar/ANKARA – Telefon: 0 312 416 64 81 / 416 64 27, Faks:0 312 416 66 17 E-posta

:bmb@tse.org.tr , web : www.tse.org.tr

<https://evrakkontrol.tse.org.tr/BelgeDogrulama.aspx?p=ev76ei8p> adresinden belgenin doğruluğunu ve geçerliliğini sorgulayınız.

1 / 1

Rapor Kayıt Numarası/Rev.No/Rapor Tarihi	T25-3971/0/01.08.2025
Ürünün Tam Adı	PYROLIGNEOUS ASİT (ODUN SİRKESİ)
Ürün / Ruhsat Sahibi	VELDO MAKİNE ÇELİK KONS.MÜH. ARGE SAN.VE TİC. A.Ş.
Numunenin Geliş Tarihi	30.05.2025
Numuneyi Gönderen Kurum, Yazı Tarihi ve Sayısı	/ -
Numunenin Geliş Sebebi, Mühür Durumu	Biyosidal Ruhsat , Mühürsüz
Numunenin Alındığı Adres	MERSİN AGROPARK, TARSUS/MERSİN
Deneme Başlangıç ve Bitiş Tarihi	24.07.2025 - 28.07.2025
Analiz / Yöntem	*Bakteri Öldürme Etkinliğinin Değerlendirilmesi ⁽¹⁾ / TS EN 1276
Numune Miktarı	100 ML * 19
Numune Ambalajı	PET - PE
Üretim Tarihi	15.05.2025
Son Kullanma Tarihi	15.05.2027
Formülasyon Şekli	SIVI
Üretim Yeri Adresi	MERSİN AGROPARK, TARSUS/MERSİN
Seri No	OS-120425
Formülasyon İçeriği	ASETİK ASİT (CAS NO 64-19-7) %9 (w/w)
Koşul	KİRLİ KOŞUL
Temas Süresi	5 DAKİKA

Deney Laboratuvarı olarak faaliyet gösteren Nanolab Laboratuvar Hizmetleri Kimya Gıda Danışmanlık Çevre Eğitim San. ve Tic. Ltd. Şti. , TÜRKAK' tan AB-2023-T akreditasyon dosya numarası ile TS EN ISO / IEC 17025:2017 standartına göre akredite edilmiştir.

Türk Akreditasyon Kurumu(TÜRKAK) deney raporlarının tanınırlığı konusunda Avrupa Akreditasyon Birliği(EA) ile Çok Tarafli Anlaşma ve Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği(ILAC) ile karşılıklı tanıma anlaşması imzalanmıştır.

Deney ve/veya ölçüm sonuçları, genişletilmiş ölçüm belirsizlikleri (olması halinde) ve deney metodları bu sertifikanın tamamlayıcı kısmı olan takip eden sayfalarda verilmiştir.

1. Bu analiz raporunun hiçbir bölümü tek başına veya ayrı ayrı kullanılamaz. Bu rapor reklam amacıyla kullanılamaz. Analiz sonuçları yukarıda belirtilen numune için geçerlidir. Bu rapor, laboratuvarın onayı olmadan kopyalanamaz veya çoğaltılamaz. İmzasız ve mühürlü raporlar geçersizdir. Limit değerlerinin birimleri bulgu birimleriyle aynıdır. * İşareti analizler akreditasyon kapsamındadır. Karar Kuralı: Uygunluk değerlendirmeleri ölçüm belirsizliği dikkate alınmadan (Basit Kabul Kuralı) yapılmıştır. Feragat beyanı: müşteri tarafından sağlanan bilgilerin analiz sonuçlarını geçerliliğini etkilemesi durumunda laboratuvar sorumlu değildir. Laboratuvar, müşteri tarafından beyan edilen bilgilerden sorumlu değildir. Kısaltmalar; U: Uygun. U.D.: Uygun Değil. D.Y.: Değerlendirme Yapılamadı.

2. ECHA Guidance on the BPR: Volume II Efficacy, Assessment + Evaluation (Parts B+C)'a göre değerlendirme yapılmıştır. ⁽¹⁾

Deney Sorumlusu

Özlem DALKILIÇ
Mik. An. SormOnaylayan
Gül GÜVENÇ
Laboratuvar Müdürü

Tarih

01.08.2025

Ek 4 PR.17/T.03 - Yayın Tarihi: 25.08.2020

Revizyon Tarihi / No: 02.06.2023/01

NANOLAB LABORATUVAR HİZM. KİMYA GIDA DANIŞMANLIK ÇEVRE EĞİTİM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Adnan Kahveci Mah. Topçu Sk. Vadi İş Merkezi No: 2 İç Kapı No: 25 Beylikdüzü / İSTANBUL
Tel.: 0212 855 48 10 - 855 02 53 Fax: 0212 855 48 33

www.nano-lab.com.tr

Sayfa 1/3

AB-2023-T

T25-3971/0

08-25

İncelenen Mikrobiyolojik Parametreler	Metot	Plak Sayımı yöntemi (kullanılan plak sayısı)	Test sıcaklığı	İnkübasyon sıcaklığı	Engelleyici Madde	Test Organizması	Kullanılan Nötralizör
PYROLIGNEOUS ASİT (ODUN SİRKESİ)	TS EN 1276	Dökme / 2	25°C	37°C	3,0 g/L bovine albumin	<i>S. aureus</i> ATCC 6538	Polysorbate 80 30 g/L + saponin 30 g/L + L-histidine 1 g/L + lecithin 3 g/L + sodium thiosulphate 5 g/L
	TS EN 1276	Dökme / 2	25°C	37°C	3,0 g/L bovine albumin	<i>P. aeruginosa</i> ATCC 15442	Polysorbate 80 30 g/L + saponin 30 g/L + L-histidine 1 g/L + lecithin 3 g/L + sodium thiosulphate 5 g/L
	TS EN 1276	Dökme / 2	25°C	37°C	3,0 g/L bovine albumin	<i>E. hirae</i> ATCC 10541	Polysorbate 80 30 g/L + saponin 30 g/L + L-histidine 1 g/L + lecithin 3 g/L + sodium thiosulphate 5 g/L
	TS EN 1276	Dökme / 2	25°C	37°C	3,0 g/L bovine albumin	<i>E. coli</i> ATCC 10536	Polysorbate 80 30 g/L + saponin 30 g/L + L-histidine 1 g/L + lecithin 3 g/L + sodium thiosulphate 5 g/L
Test Organizması: * <i>S. aureus</i> ATCC 6538							
Validasyon süspansiyonu (Nv0)		Deneyel şartların kontrolü (A)		Nötralizör-filtrasyon kontrolü (B)		Metot validasyonu (C)	
V_c $\frac{84}{88}$ $\bar{x} = 86$		V_c $\frac{85}{81}$ $\bar{x} = 83$		V_c $\frac{79}{83}$ $\bar{x} = 81$		V_c $\frac{71}{79}$ $\bar{x} = 75$	
$30 \leq \bar{x} \leq 160?$ ☒ Evet ☐ HAYIR		$A'_{nm} \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$ ☒ Evet ☐ HAYIR		$B'_{nm} \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$ ☒ Evet ☐ HAYIR		$C'_{nm} \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$ ☒ Evet ☐ HAYIR	
Test süspansiyonu ve test							
Test süspansiyonu (N ve N0)		N V_c N_0 10^{-6} 216 224 10^{-7} 21 23		N N_0 $2,2 \times 10^8$ $2,2 \times 10^7$ $7,17 \leq \log N_0 \leq 7,70?$		$\log N$ $\log N_0$ 8,34 7,34 ☒ Evet ☐ HAYIR	
% (v/v) Ürün konsantrasyonu		V_c ≤ 14		Na (kob/ml) ≤ 140		$\log R$ ($\log N_0 - \log Na$) $\leq 2,15$	
Teras Süresi		5 dk		5 dk		5 dk	
Test Organizması: * <i>P. aeruginosa</i> ATCC 15442							
Validasyon süspansiyonu (Nv0)		Deneyel şartların kontrolü (A)		Nötralizör-filtrasyon kontrolü (B)		Metot validasyonu (C)	
V_c $\frac{79}{74}$ $\bar{x} = 76,5$		V_c $\frac{72}{70}$ $\bar{x} = 71$		V_c $\frac{68}{71}$ $\bar{x} = 69,5$		V_c $\frac{65}{67}$ $\bar{x} = 66$	
$30 \leq \bar{x} \leq 160?$ ☒ Evet ☐ HAYIR		$A'_{nm} \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$ ☒ Evet ☐ HAYIR		$B'_{nm} \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$ ☒ Evet ☐ HAYIR		$C'_{nm} \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$ ☒ Evet ☐ HAYIR	
Test süspansiyonu ve test							
Test süspansiyonu (N ve N0)		N V_c N_0 10^{-6} 207 209 10^{-7} 20 20		N N_0 $2,1 \times 10^8$ $2,1 \times 10^7$ $7,17 \leq \log N_0 \leq 7,70?$		$\log N$ $\log N_0$ 8,32 7,32 ☒ Evet ☐ HAYIR	
% (v/v) Ürün konsantrasyonu		V_c ≤ 14		Na (kob/ml) ≤ 140		$\log R$ ($\log N_0 - \log Na$) $\leq 2,15$	
Teras Süresi		5 dk		5 dk		5 dk	

Ek-4 PR.17/T.03

Yayın Tarihi: 25.08.2020

Revizyon Tarihi / No: 02.06.2023/01

Rapor No: 25/3971/0

Rapor Tarihi: 01.08.2025

NANOLAB LABORATUVAR HİZM. KİMYA GIDA DANIŞMANLIK ÇEVRE EĞİTİM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Adnan Kahveci Mah. Topçu Sk. Vadi İş Merkezi No: 2 İç Kapı No: 25 Beylikdüzü / İSTANBUL

Tel.: 0212 855 48 10 - 855 02 53 Fax: 0212 855 48 33

www.nano-lab.com.tr

Sayfa 2/3

Test Organizması: *E. hirae ATCC 10541

Validasyon süspansiyonu (Nv0)		Deneyel şartların kontrolü (A)		Notralizer filtrasyon kontrolü (B)		Metot validasyonu (C)	
Ürün konsantrasyonu: %80						Ürün konsantrasyonu: %80	
V_c	$\bar{x} = 95$	V_c	$\bar{x} = 95,5$	V_c	$\bar{x} = 90,5$	V_c	$\bar{x} = 86,5$
91 99		95 92		90 91		88 85	
$30 \leq \bar{x} \leq 160?$		$A'nın \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$		$B'nin \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$		$C'nin \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$	
[X] Evet [] HAYIR		[X] Evet [] HAYIR		[X] Evet [] HAYIR		[X] Evet [] HAYIR	

Test süspansiyonu ve test

Test süspansiyonu (N ve N0)	N	Vc	N =	$2,3 \times 10^5$	$\log N =$	8,37
10^{-6}	229	235	$N_0 =$	$2,3 \times 10^1$	$\log N_0 =$	7,37
10^{-7}	22	24	$7,17 \leq \log N_0 \leq 7,70?$		[X] Evet [] HAYIR	

% (v/v) Ürün konsantrasyonu	Vc	Na (kob/ml)	$\log Na$	$\log R (\log N_0 - \log Na)$	Temas Süresi
% 80,00	<14	<14	<2,15	>5,22	5 dk

Test Organizması: *E. coli ATCC 10536

Validasyon süspansiyonu (Nv0)		Deneyel şartların kontrolü (A)		Notralizer filtrasyon kontrolü (B)		Metot validasyonu (C)	
Ürün konsantrasyonu: %80						Ürün konsantrasyonu: %80	
V_c	$\bar{x} = 85,5$	V_c	$\bar{x} = 82,5$	V_c	$\bar{x} = 78$	V_c	$\bar{x} = 71$
88 83		85 80		79 77		68 74	
$30 \leq \bar{x} \leq 160?$		$A'nın \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$		$B'nin \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$		$C'nin \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}?$	
[X] Evet [] HAYIR		[X] Evet [] HAYIR		[X] Evet [] HAYIR		[X] Evet [] HAYIR	

Test süspansiyonu ve test

Test süspansiyonu (N ve N0)	N	Vc	N =	$2,0 \times 10^5$	$\log N =$	8,30
10^{-6}	196	205	$N_0 =$	$2,0 \times 10^1$	$\log N_0 =$	7,30
10^{-7}	19	21	$7,17 \leq \log N_0 \leq 7,70?$		[X] Evet [] HAYIR	

% (v/v) Ürün konsantrasyonu	Vc	Na (kob/ml)	$\log Na$	$\log R (\log N_0 - \log Na)$	Temas Süresi
% 80,00	<14	<14	<2,15	>5,15	5 dk

Değerlendirme:
Ürün çalışılan konsantrasyonda istenilen 5 log'luk düşüşü göstermiş olup *S. aureus ATCC 6538 mikroorganizmasına karşı ETKİN olarak değerlendirilmiştir.
Ürün çalışılan konsantrasyonda istenilen 5 log'luk düşüşü göstermiş olup *P. aeruginosa ATCC 15442 mikroorganizmasına karşı ETKİN olarak değerlendirilmiştir.
Ürün çalışılan konsantrasyonda istenilen 5 log'luk düşüşü göstermiş olup *E. hirae ATCC 10541 mikroorganizmasına karşı ETKİN olarak değerlendirilmiştir.
Ürün çalışılan konsantrasyonda istenilen 5 log'luk düşüşü göstermiş olup *E. coli ATCC 10536 mikroorganizmasına karşı ETKİN olarak değerlendirilmiştir.

**MICROBIOLOGICAL ACTIVITY
TEST REPORT**

AB-2023-T

T25-3971/0

08-25

Report Registration Number/Rev.No/Report Date	T25-3971/0/01.08.2025
Sample Name	PYROLIGNEOUS ACID (WOOD VINEGAR)
Product / License Holder	VELDO MAKİNE ÇELİK KONS.MÜH. ARGE SAN.VE TİC. A.Ş.
Sample Arrival Date	30.05.2025
Sample From, Date and Number	
Sample Arrival, Seal Status	Biocidal License , Unsealed
Address From The Sample	MERSİN AGROPARK, TARSUS/MERSİN
Test Start and End Date	24.07.2025 - 28.07.2025
Analysis / Method	*Evaluation of Bacteria Killing Efficiency ⁽¹⁾ / TS EN 1276
Sample Quantity	100 ML * 19
Sample Package	PET - PE
Production Date	15.05.2025
Expiration Date	15.05.2027
Formulation Form	LIQUID
Production Address	MERSİN AGROPARK, TARSUS/MERSİN
Serial Number	OS-120425
Formulation Content	ACETIC ACID (CAS NO 64-19-7) 9% (w/w)
Condition	DIRTY CONDITIONS
Contact Time	5 MINUTES

Nanolab Laboratuvar Hizmetleri Kimya Gıda Danışmanlık Çevre Eğitim San. ve Tic. Ltd. Şti. accredited by TÜRKAK under registration number AB-2023-T for TS EN ISO / IEC 17025:2017 as test laboratory.

Turkish Accreditation Agency (TÜRKAK) is a signatory to the European co-operation for Accreditation (EA) Multilateral Agreement (MLA) and to the International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) Mutual Recognition Arrangement (MRA) for the recognition of test reports.

The test and/or measurement results, the uncertainties (if applicable) with confidence probability and test methods are given on the following pages which are part of this report.

1. No part of the analysis report can not be used alone or separately. This report can not be used for advertising purposes. Analysis results are valid for the above mentioned sample. This report may not be partially copied or reproduced without the written permission of the laboratory. Unsigned and unsealed reports are not valid. The above mentioned values were determined as the result of the examination and analysis. The analysis signed with "" are in the scope of accreditation. The laboratory is not responsible for the information declared by the customer. Decision Rule Conformity assessments were made without considering completeness (Simple Acceptance Rule). Abbreviations; P : Pass, F : Fail, N.I. : Not Interpreted

2. Evaluation was made according to ECHA Guidance on the BPR: Volume II Efficacy, Assessment + Evaluation (Parts B+C).⁽¹⁾

Test Responsible

Özlem DALKILIÇ
Resp. Mic. An.

Confirm

Gül GÜVENÇ
Lab. Manager

Date

01.08.2025

A-4 PR.17/T.03 Release Date: 25.08.2020 Revizyon Tarihi / No: 02.06.2023/01

NANOLAB LABORATUVAR HİZM. KİMYA GIDA DANIŞMANLIK ÇEVRE EĞİTİM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Adnan Kahveci Mah. Topçu Sk. Vadi İş Merkezi No: 2 İç Kapı No: 25 Beylikdüzü / İSTANBUL

Tel.: 0212 855 48 10 - 855 02 53 Fax: 0212 855 48 33

www.nano-lab.com.tr

Page 1/3

AB-2023-T

T25-3971/0

08-25

Microbiological Parameters Examined	Method	Plate Count method (number of plates used)	Test temperature	Incubation temperature	Blocking Substance	Testing Organism	Neutralizer used
PYROUGNEOUS ACID (WOOD VINEGAR)	TS EN 1276	Bulk / 2	25°C	37°C	3,0 g/L bovine albumin	<i>S. aureus</i> ATCC 6538	Polysorbate 80 30 g/L + saponin 30 g/L + L-histidine 1 g/L + lecithin 3 g/L + sodium thiosulphate 5 g/L
	TS EN 1276	Bulk / 2	25°C	37°C	3,0 g/L bovine albumin	<i>P. aeruginosa</i> ATCC 15442	Polysorbate 80 30 g/L + saponin 30 g/L + L-histidine 1 g/L + lecithin 3 g/L + sodium thiosulphate 5 g/L
	TS EN 1276	Bulk / 2	25°C	37°C	3,0 g/L bovine albumin	<i>E. hirae</i> ATCC 10541	Polysorbate 80 30 g/L + saponin 30 g/L + L-histidine 1 g/L + lecithin 3 g/L + sodium thiosulphate 5 g/L
	TS EN 1276	Bulk / 2	25°C	37°C	3,0 g/L bovine albumin	<i>E. coli</i> ATCC 10536	Polysorbate 80 30 g/L + saponin 30 g/L + L-histidine 1 g/L + lecithin 3 g/L + sodium thiosulphate 5 g/L

Testing Organism: * <i>S. aureus</i> ATCC 6538	
Validation suspension (Nv0)	Control of experimental conditions (A)
V_t 84 88 $\bar{x} = 86$	V_t 85 81 $\bar{x} = 83$
$30 \leq \bar{x} \leq 160$? [X] Yes [] NO	$A's \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$? [X] Yes [] NO
Neutralizer / filtration control (B)	
V_t 79 83 $\bar{x} = 81$	$B's \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$? [X] Yes [] NO
Method validation (C)	
Product concentration: %80	
V_t 71 79 $\bar{x} = 75$	$C's \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$? [X] Yes [] NO

Test suspension and test	
Test suspension (N ve N0)	N V_c N_0
10^{-6} 216 224	$2,2 \times 10^8$ $2,2 \times 10^7$
10^{-7} 21 23	$7,17 \leq \log N_0 \leq 7,70$? [X] Yes [] NO
% (v/v) Product concentration	V_c Na (kob/ml) $\log Na$ $\log R (\log N_0 - \log Na)$ Contact Time
% 80,00	<14 <14 <140 <2,15 >5,19 5 min

Testing Organism: * <i>P. aeruginosa</i> ATCC 15442	
Validation suspension (Nv0)	Control of experimental conditions (A)
V_t 79 74 $\bar{x} = 76,5$	V_t 72 70 $\bar{x} = 71$
$30 \leq \bar{x} \leq 160$? [X] Yes [] NO	$A's \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$? [X] Yes [] NO
Neutralizer / filtration control (B)	
V_t 68 71 $\bar{x} = 69,5$	$B's \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$? [X] Yes [] NO
Method validation (C)	
Product concentration: %80	
V_t 65 67 $\bar{x} = 66$	$C's \bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$? [X] Yes [] NO

Test suspension and test	
Test suspension (N ve N0)	N V_c N_0
10^{-6} 207 209	$2,1 \times 10^8$ $2,1 \times 10^7$
10^{-7} 20 20	$7,17 \leq \log N_0 \leq 7,70$? [X] Yes [] NO
% (v/v) Product concentration	V_c Na (kob/ml) $\log Na$ $\log R (\log N_0 - \log Na)$ Contact Time
% 80,00	<14 <14 <140 <2,15 >5,17 5 min

A-4 PR.17/T.03

Release Date: 25.08.2020

Revizyon Tarihi / No: 02.05.2023/01

Report No: 25/3971/0

Report Date

01.08.2025

NANOLAB LABORATUVAR HİZM. KİMYA GIDA DANIŞMANLIK ÇEVRE EĞİTİM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Adnan Kahveci Mah. Topçu Sk. Vadi İş Merkezi No: 2 İç Kapı No: 25 Beylikdüzü / İSTANBUL

Tel.: 0212 855 48 10 - 855 02 53 Fax: 0212 855 48 33

www.nano-lab.com.tr

Page 2/3

AB-2023-T

T25-3971/0

08-25

Testing Organism: *E. hirae ATCC 10541											
Validation suspension (Nv0)		Control of experimental conditions (A)			Neutralizer / filtration control (B)			Method validation (C)			
Product concentration: %80											
V_c	91 99	$\bar{x} = 95$	V_c	95 92	$\bar{x} = 93,5$	V_c	90 91	$\bar{x} = 90,5$	V_c	88 85	$\bar{x} = 86,5$
30 ≤ $\bar{x}$ ≤ 160?		A's $\bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$?			B's $\bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$?			C's $\bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$?			
[X] Yes [] NO		[X] Yes [] NO			[X] Yes [] NO			[X] Yes [] NO			
Test suspension and test											
Test suspension (N ve N0)		N	Vc	N	2,3 x10 ⁸	logN =	8,37				
		10 ⁻⁶	229	235	2,3 x10 ⁷	logN ₀ =	7,37				
		10 ⁻⁷	22	24	7,17 ≤ logN ₀ ≤ 7,70?	[X] Yes [] NO					
% (v/v) Product concentration		Vc	Na (kob/ml)	log Na	log R (logN ₀ - logNa)	Contact Time					
% 80,00		<14	<14	<140	<2,15	>5,22	5 min				
Testing Organism: *E. coli ATCC 10536											
Validation suspension (Nv0)		Control of experimental conditions (A)			Neutralizer / filtration control (B)			Method validation (C)			
Product concentration: %80											
V_c	88 83	$\bar{x} = 85,5$	V_c	85 80	$\bar{x} = 82,5$	V_c	79 77	$\bar{x} = 78$	V_c	68 74	$\bar{x} = 71$
30 ≤ $\bar{x}$ ≤ 160?		A's $\bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$?			B's $\bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$?			C's $\bar{x} \geq 0,5 \times Nv0 \bar{x}$?			
[X] Yes [] NO		[X] Yes [] NO			[X] Yes [] NO			[X] Yes [] NO			
Test suspension and test											
Test suspension (N ve N0)		N	Vc	N	2,0 x10 ⁸	logN =	8,30				
		10 ⁻⁶	196	205	2,0 x10 ⁷	logN ₀ =	7,30				
		10 ⁻⁷	19	21	7,17 ≤ logN ₀ ≤ 7,70?	[X] Yes [] NO					
% (v/v) Product concentration		Vc	Na (kob/ml)	log Na	log R (logN ₀ - logNa)	Contact Time					
% 80,00		<14	<14	<140	<2,15	>5,15	5 min				
Evaluation:											
The product demonstrated 5 log reduction within the test conditions, and was evaluated EFFECTIVE against the *S. aureus ATCC 6538 microorganism.											
The product demonstrated 5 log reduction within the test conditions, and was evaluated EFFECTIVE against the *P. aeruginosa ATCC 15442 microorganism.											
The product demonstrated 5 log reduction within the test conditions, and was evaluated EFFECTIVE against the *E. hirae ATCC 10541 microorganism.											
The product demonstrated 5 log reduction within the test conditions, and was evaluated EFFECTIVE against the *E. coli ATCC 10536 microorganism.											

A-4 PR.17/T.03 /

Release Date: 25.08.2020

Revizyon Tarihi / No: 02.06.2023/01

Report No: 25/3971/0

Report Date

01.08.2025

NANOLAB LABORATUVAR HİZM. KİMYA GIDA DANIŞMANLIK ÇEVRE EĞİTİM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Adnan Kahveci Mah. Topçu Sk. Vadi İş Merkezi No: 2 İç Kapı No: 25 Beylikdüzü / İSTANBUL

Tel.: 0212 855 48 10 - 855 02 53 Fax: 0212 855 48 33

www.nano-lab.com.tr

Page 3/3

🔴 *Aspergillus brasiliensis* (ATCC 16404) Nedir?

Aspergillus brasiliensis, daha önce *Aspergillus niger* olarak bilinen bir **küf mantarı türüdür**. Mikrobiyolojik testlerde özellikle dezenfektanların antifungal etkinliğini belirlemek amacıyla standart test mikroorganizması olarak kullanılır.

Özellikleri:

- Siyah sporlar üretir, bu nedenle “siyah küf” olarak da bilinir.
- Yüksek dirençli sporları sayesinde zorlu çevre koşullarına karşı dayanıklıdır.
- Gıda maddeleri, ahşap, tekstil ve nemli alanlarda yaygın olarak bulunur.
- **Sağlık açısından:** Alerji, solunum yolu enfeksiyonları, bağışıklığı düşük bireylerde aspergilloz gibi hastalıklara neden olabilir.

Neden Testlerde Kullanılır?

- Dayanıklılığı ve yaygınlığı nedeniyle dezenfektanların etkinliğini test etmek için ideal model organizmadır.
- TS EN 1650 standardında bu mantar, “**zor öldürülebilir küf**” olarak kullanılır.

Sonuç olarak:

Odun sirkesi, sadece 5 dakikada *A. brasiliensis* üzerinde **4 log (yani %99.99) oranında azaltma** sağlamış ve “**ETKİN**” olarak sınıflandırılmıştır.

Bu da ürünün güçlü antifungal (mantar öldürücü) özellik taşıdığını gösterir.

Ekte yer alan “**Mikrobiyolojik Etkinlik Deney Raporu**”, VELDO Makine ARGE tarafından Mersin Agropark'ta üretilen **Pyroligneous Asit (Odun Sirkesi)** ürününün **mantar (küf) türlerine karşı mikrobiyal etkinliğini** ölçmek amacıyla Nanolab Laboratuvar Hizmetleri'nde gerçekleştirilmiştir. Rapor, bilimsel bir testin sonuçlarını ve metodolojisini belgelemekte olup, aşağıda detaylı analizi sunulmuştur:

GENEL BİLGİLER

Başlık	Bilgi
Rapor No / Tarihi	T25-3459/0 – 22.07.2025
Numune Adı	Pyroligneous Asit (Odun Sirkesi)
Firma	Veldo Makine Çel. Kons. Müh. ARGE San. ve Tic. A.Ş.
Üretim / SKT	15.05.2025 / 15.05.2027
Numune Ambalajı	PET-PE şişe, 100 ml x 19 adet
Üretim Yeri	Mersin Agropark, Tarsus/Mersin
Formülasyon	Sıvı – %9 (w/w) Asetik Asit (CAS NO: 64-19-7)
Test Ortamı	Kirli koşul
Temas Süresi	5 dakika
Analiz Mikroorganizması	<i>Aspergillus brasiliensis</i> ATCC 16404
Analiz Standardı	TS EN 1650
Deney Tarihleri	16.07.2025 - 21.07.2025

TEST YÖNTEMİ VE HEDEF MİKROORGANİZMA

- **Yöntem:** TS EN 1650 standardına göre yapılmıştır. Bu standart, yüzey dezenfektanlarının küf ve maya türleri üzerindeki etkinliğini ölçen Avrupa standardıdır.
- **Mikroorganizma:** *Aspergillus brasiliensis* (eski adıyla *A. niger*) — toksik sporlar oluşturabilen yaygın bir küf türüdür.
- **Koşul:** Kirli koşul altında (yani organik madde varlığında) test edilmiştir. Bu, ürünün zorlu koşullarda bile etkili olup olmadığını belirlemek açısından önemlidir.
- **Temas Süresi:** Sadece 5 dakikalık temas ile etki test edilmiştir; bu, kısa sürede mikrobiyal etki potansiyelini gösterir.

ETKİNLİK VE DEĞERLENDİRME

- Analiz sonucunda odun sirkesi, 5 dakika içerisinde *Aspergillus brasiliensis*'e karşı **etkili** bulunmuştur.
- Asetik asit oranı %9 olup, bu oran birçok biyosidal üründe kullanılan minimum etkin düzeyin üzerindedir.
- Bu sonuç, ürünün **biyosidal özel ürün** kategorisinde değerlendirilmesi için önemli bir bilimsel temeldir.

DİĞER HUSUSLAR

- Rapor **TÜRKAK (AB-2023-T)** akreditasyonuna sahip Nanolab tarafından düzenlenmiştir.
- TS EN ISO/IEC 17025:2017 standardına uygun olarak çalışılmıştır.
- Rapor, elektronik imzalı ve resmi bir belge niteliğindedir.
- Rapor, sadece belirtilen numuneye özgü sonuçlar içerdiğinden, genelleme yapılamaz.

ÖNE ÇIKAN GÜÇLÜ YÖNLERİ

1. **Hızlı Etki:** 5 dakikalık kısa temas süresinde güçlü antifungal etki.
2. **Yüksek Asidik İçerik:** %9 Asetik Asit ile mikrobiyal zararlıların çoğunu baskılayabilecek potansiyele sahip.
3. **Zorlu Koşullarda Test:** Kirli ortamda test edilmiş olması, gerçek kullanım senaryolarına daha uygun veri sağlar.
4. **Resmi Akreditasyon:** TS EN 1650 standardına ve TÜRKAK/ILAC tanınırlığına sahip bir laboratuvar da test edilmiş olması uluslararası geçerlilik açısından önemlidir.

UYGULAMA VE PAZARLAMA AÇISINDAN YORUM

Bu analiz raporu, ürününüzün:

- **Hayvan barınaklarında dezenfektan olarak kullanımı,**
- **Tarımda mantar kaynaklı patojenlere karşı önleyici sprey,**
- **Gıda üretim alanları ve yüzey temizliği için doğal çözümler** gibi alanlarda kullanılabileceğini gösterir.

Ayrıca ürünün biyosidal ürün ruhsat başvurularında kullanılabilecek **bilimsel kanıt** niteliği taşır.

İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI

Öznur ÖZKAN Son Benzerlik Sonuç Raporu

ORJİNALLIK RAPORU

%**6**

BENZERLİK ENDEKSİ

%**6**

İNTERNET KAYNAKLARI

%**2**

YAYINLAR

%**3**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

Submitted to Artvin Āoruh Āniversitesi

Öğrenci Ödevi

%**2**

2

iksadyayinevi.com

İnternet Kaynağı

%**1**

3

acikbilim.yok.gov.tr

İnternet Kaynağı

<%**1**

4

dspace.gazi.edu.tr

İnternet Kaynağı

<%**1**

5

dergipark.org.tr

İnternet Kaynağı

<%**1**

6

konfrans.ndu.edu.az

İnternet Kaynağı

<%**1**

7

adudspace.adu.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

<%**1**

8

Submitted to The Scientific & Technological
Research Council of Turkey (TUBITAK)

Öğrenci Ödevi

<%**1**

9

ademkeles.com.tr

İnternet Kaynağı

<%**1**

10

scholar.ui.ac.id

İnternet Kaynağı

<%**1**